

VAASAN AMMATTIKORKEAKOULU
VASA YRKESHÖGSKOLA
UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Mia Fagerholm

POLENS LANDSPROFIL

Företagsekonomi
2014

FÖRORD

Lärdomsprovet påbörjades i mars 2014 och slutfördes två månader senare. Lärdomsprovet gjordes vid Vasa yrkeshögskola inom utbildningsprogrammet företagsekonomi med inriktningen internationell handel.

Jag tacka min handledare Helena Blomquist för hjälpen och stödet vid arbetet, samt Kerstin Siegrids som hjälpte mig med analyseringsprogrammet SPSS och enkätframställningen. För att ha gjort undersökningen lyckad vill jag även tacka respondenterna som tagit sig tid att svara på frågorna.

Sist men inte minst, vill jag också tacka mina vänner och min sambo Markus för stödet under arbetets gång.

Vasa den 29 april 2014

Mia Fagerholm

ABSTRAKT

Författare	Mia Fagerholm
Lärdomsprovets titel	Polens Landsprofil
År	2014
Språk	Svenska
Sidantal	60 + 5 bilagor
Handledare	Helena Blomquist

Syftet med lärdomsprovet är att framställa en landsprofil om Polen och en undersökning som jämför de polska och finländska arbetslivet. Enkätundersökningen gjordes både i Polen och Finland bland unga vuxna, för att jämföra vilka de största skillnaderna är mellan arbetslivet i respektive land.

I teoridelen framställs grundläggande fakta om Polen. Områden som behandlas är geografi, historia, religion, politik, ekonomi, turism, kultur, arbetsliv och den finska och polska relationen.

Den empiriska delen utfördes med en kvantitativ enkätundersökning som totalt 291 personer svarade på, varav 154 var finländska respondenter och 137 polska. Resultatet visade sig vara väldigt jämt och några större skillnader bland arbetslivet fanns inte. I Polen var det vanligare att inträda arbetslivet lite senare än i Finland. Sommarjobb var det vanligaste kontrakt typen för första jobbet, fastän deltidsjobb var lite vanligare i Polen bland första jobb än i Finland. Erfarenhet, konkurrensen och marknadsläget påverkade respondenternas attityder kring frågorna om det är lätt att få ett jobb som motsvarar dina kvalifikationer och om det är lätt att avancera inom arbetslivet, vilket majoriteten upplevde vara svårt.

ABSTRACT

Author	Mia Fagerholm
Title	Country profile of Poland
Year	2014
Language	Swedish
Pages	60 + 5 Appendices
Name of Supervisor	Helena Blomquist

The purpose of the thesis is to make a country profile of Poland with a survey that compares the main differences between the Polish and Finnish labor markets. The survey was made both in Poland and Finland among young adults.

The theoretical part presents facts about Poland, such as geographic, history, politics, religion, economy, tourism, culture, working life and the Polish and Finnish relations.

The empirical part was carried out with a survey which was answered by 291 persons, of which 154 were Finnish respondents and 137 Polish. The result turned out to be very similar and no major differences existed between the labor markets. It was more common in Poland to enter working life at a later age than in Finland. A summer job was the most common contract type for a first job, even though a part time job was more common in Poland than in Finland, as the first job. Experience, competition and market situation were the most common reasons why the majority of the respondents felt it was difficult to get a job that meets their qualifications and to advance in the career and get higher positions.

INNEHÅLL

FÖRORD

ABSTRAKT

ABSTRACT

FÖRTECKNING ÖVER BILDER	6
FÖRTECKNING ÖVER FIGURER	6
FÖRTECKNING ÖVER TABELLER	7
FÖRTECKNING ÖVER BILAGOR	7
1. INLEDNING	8
1.1 Syfte	8
1.2 Problemområden	8
1.3 Avgränsningar	8
2. ALLMÄNT OM POLEN	9
2.1 Språk	10
2.2 Valuta	10
3. GEOGRAFI	11
3.1 Naturtillgångar	12
3.2 Miljö	12
3.3 Jordbruk	12
4. HISTORIA	14
Kommunismen	15
5. RELIGION	18
6. POLITIK	19
6.1 Politiskt system	19
6.2 Politiska partier	20
6.3 Rättsväsendet	20
6.4 Utrikespolitik	20
6.5 EU-politik	21
7. EKONOMI	22
7.1 Industri	23
7.2 Gränshandel	23
7.3 Utrikeshandel	23

	5
7.4 EU:s inflytande på ekonomin.....	25
8. KULTUR.....	26
Matkultur	26
9. TURISM.....	28
10. ARBETSLIV	30
10.1 Löner	31
10.2 Arbetskultur	32
Affärskutym	33
11. FINLANDS OCH POLENS RELATION.....	34
12. RESULTAT AV UNDERSÖKNINGEN.....	35
12.1 Utförande av undersökningen	36
Bakgrundsinformation om respondenterna.....	37
12.2 Arbetsliv.....	40
12.2.1 Vid vilken ålder började du jobba?	40
12.2.2 Vilket slags kontrakt var ditt första jobb?	41
12.2.3 Jobbar du för tillfället?	42
12.3 Frågor endast för jobbande	43
12.3.1 Vad är din timlön och månadslön?.....	43
12.3.2 Är du nöjd med din lön?.....	45
12.4 Arbetsmarknad.....	47
12.4.1 Genom vilka kanaler söker du jobb?.....	48
12.4.2 Är det lätt att hitta jobb som motsvarar dina kvalifikationer?	49
12.4.3 Tycker du det är lätt att avancera inom din bransch, att få högre positioner inom företag?	52
13. SAMMANFATTANDE DISKUSSION	55
13.1 Resultatdiskussion.....	55
13.2 Validitet och reliabilitet	56
13.3 Förbättringsförslag	57
13.4 Förslag till fortsatt forskning	57
13.5 Slutord.....	58
KÄLLOR	59
BILAGOR	

FÖRTECKNING ÖVER BILDER

Bild 1. Polens Flagga	s. 9
Bild 2. Polens Stadsvapen	s. 10
Bild 3. Karta över Polen	s. 11

FÖRTECKNING ÖVER FIGURER

Figur 1. Polens handelsbalans	s.24
Figur 2. Utländska turister 2012, i miljoner	s.29
Figur 3: Medelinkomst inom arbetslivet, brutto, 2012.	s.31
Figur 4. Könsfördelning mellan länderna	s.38
Figur 5. Åldersfördelning mellan länderna	s.39
Figur 6. Kontrakttyp för första jobbet	s.41
Figur 7. Respondenternas sysselsättning	s.42
Figur 8. Nöjdhet med lönen bland de polska arbetandena	s.46
Figur 9. Nöjdhet med lönen bland de finländska arbetandena	s.46
Figur 10. Vanligaste kanaler att söka jobb via	s.48
Figur 11. Är det lätt att hitta jobb som motsvarar sina kvalifikationer	s.50
Figur 12. Respondenternas upplevelse om det är lätt att avancera inom arbetslivet	s.52

FÖRTECKNING ÖVER TABELLER

Tabell 1. Polens viktigaste exportländer år 2010 i procent	s.24
Tabell 2. Polens viktigaste importländer år 2010 i procent	s.24
Tabell 3. Medelålder för första jobbet	s.40
Tabell 4. Medellön av timlön och månadslön	s.44

FÖRTECKNING ÖVER BILAGOR

BILAGA 1. Enkät

BILAGA 2. Följebrev

BILAGA 3. Öppna svar för frågan Är du nöjd med din lön?

BILAGA 4. Öppna svar för frågan Är det lätt att hitta jobb som motsvarar dina kvalifikationer?

BILAGA 5. Öppna svar för frågan Tycker du det är lätt att avancera inom din bransch, att få högre positioner inom företag?

1. INLEDNING

Idén till detta lärdomsprov uppstod när jag bestämt mig för att åka på utbyte till Krakow, Polen. Under utbytestiden visade sig Polen vara ett land som överskred alla mina förväntningar. Det är ett land som man fascinerar av i många olika områden, från historia och geografi till arbetsmarknad och traditioner. Polen är enligt mig ett land som ligger nära Finland, men man vet så lite om, så efter att ha återvänt till Finland började jag på med detta arbete för att lära mig mer om Polen.

I den empiriska delen bestämde jag mig för att göra en enkätundersökning där frågorna handlade om arbetslivet. Målgruppen var unga vuxna i åldern 18-30+ både i Finland och i Polen. Målet med undersökningen var att jämföra de finska och polska respondenternas svar för att få en bild på vad som kan generalliseras som större skillnader mellan ländernas arbetsliv.

1.1 Syfte

Syftet med lärdomsprovet är att skapa en överblick över det Polska samhället. I arbetet kan man hitta allmän information om Polen. Lärdomsprovet kan användas som guide för privatpersoner eller för företag som har ett intresse för Polen.

1.2 Problemområden

Informationen om ett land föråldras snabbt, eftersom samhället ständigt förändras. Internet är den primära källan för den nyaste landsinformationen, eftersom internet källor uppdateras snabbare än tryckta verk.

1.3 Avgränsningar

Jag kommer att presentera Polen och fokusera på den mest väsentliga informationen för att ge en bred kunskap om landet. Faktaområden är allmän fakta om landet, geografi, historia, politik, religion, ekonomi, turism, kultur, arbetsliv och Finland och Polens relation.

2. ALLMÄNT OM POLEN

Republiken Polen (Rzeczpospolita Polska) är ett stort land i östra Europa. Polen är ett land med rik historia och har prövats hårt genom tiderna. Det har varit in lång väg från att ha varit ett land under kommunismstyre, till dagens läge då landet är en demokratisk republik. Idag är Polen medlem av EU och NATO, vilket har ökat polens marknadsläge avsevärt.

I Polen bor det ca 38,5 miljoner invånare, varav cirka 2 miljoner bor i huvudstaden Warszawa. Andra stora städer i polen är Krakow, Łódz, Wrocław, Poznan och Gdansk. <URL: <http://www.landguiden.se>> Med en yta på 312 679 km² är Polen det femte största landet till yta i EU, med Finland just efter som ligger på sjätte plats. <URL: <http://europa.eu>> Polen leds av presidenten Bronisław Komorowski och premiärministern Donald Tusk. <URL: <http://www.landguiden.se>>

Bild 1. Polens Flagga <URL: <http://www.varldensflaggor.se/>>

Färgerna i den polska flaggan härstammar från den slaviska kulturen där vitt står för ärlighet och vänlighet, medan rött är ett tecken på mod. De två färgerna finns i två horisontella remsor med samma bredd. <URL: <http://www.polen.travel/sv/>>

Bild 2. Polens Stadsvapen <URL: <http://www.varldensflaggor.se/>>

Det polska riksvapnet är en örn som utformades 1927 av professor Zygmunt Kaminski. Kronan står för de tider som örnen klarat av; kommunistregimen, krig och politiska omväxlingar. Kronan togs ifrån örnen under kommunistregimen men fick återvända 1989 när regimen föll. <URL: <http://www.polen.travel/sv/> >

2.1 Språk

Polens officiella språk är polska. Det är ett västslaviskt språk som skrivs med det latinska alfabetet. Språket härstammar från 1100-talet och stärker polackernas bild av sig själva som ett folk som tillhör det västra världen istället för den östra(ryska). <URL: <http://www.landguiden.se>> Det polska språket är inte lätt att lära sig, eftersom grammatiken och stavningen är full av undantag vilka är svåra att komma ihåg. Uttalet är ändå det svåraste eftersom orden är fulla av konsonanter. <URL: <http://www.polen.travel/sv/> >

2.2 Valuta

Polens officiella valuta är Polsk Zloty. 1 zloty är 100 groszy och 1 zloty är ungefär 0,25€. Valutakoden är PLN, medan den före valutareformen 1994 då man strök fyra nollor från valutan, var PLZ. Namnet för valutan Zloty kommer från polska ordet "Zloto" som betyder "guld". <URL: <http://www.valutor.se/PLN>> Sedlar finns i 10, 20, 50, 100 och 200 zloty. Mynt finns i 1, 2, 5, 10, 20 och 50 Groszy och 1, 2 och 5 zloty. På sedlarna finns historiska personer, såsom Kung Sigmund I från 1400- talet på 200 zloty sedlar och kung Casimir den tredje från 1300-talet på 50 zloty sedlar. <URL: <http://global.britannica.com/>>

3. GEOGRAFI

Polen är till största del ett lågland, eftersom nio tiondelar av Polens yta ligger lägre än 200 meter över havet. Polen sträcker sig från östersjöskusten i norr till syd där Tatra bergen gränsar till Tjeckien och Slovakien. I dessa berg hittas även Polens högsta berg, Rysy 2499 meter över havsnivån. I mitten av Polen är jorden bördig och därför finns det en hel del lantbruk på landsbygden. Polen har även två stora floder som rinner genom många städer. Wisla, som är den längsta floden, flyter igenom hela Polen, genom Warszawa ända ner förbi Krakow.

Polens grannländer är Tyskland, Tjeckien, Slovakien, Ukraina, Vitryssland, Litauen och Ryssland. Eftersom Polens läge är inklämt mellan stormakter har dess historia och geografi ändrats under århundraden. Sina nuvarande gränser fick Polen efter andra världskriget, 1945, när polen flyttades ca 100 kilometer västerut och förlorade delar av nuvarande Baltikum till Sovietunionen.

<URL: <http://www.landguiden.se>>

Bild 3. Karta över Polen <URL: <http://wikitravel.org/sv/Polen>>

3.1 Naturtillgångar

Polen har en hel del naturtillgångar, de största är stenkol, brunkol, koppar och svavel. Svavel fyndigheterna anses vara den femte eller sjätte största i hela världen. Enligt amerikanska uppskattningar har Polen också de största tillgångarna till skiffergas i Europa. Skog täcker en fjärdedel av ytan, men nyplanteringar av skog ökas. Trävirke försörjer trä-, möbel- och pappersindustrin med råvaror.

<URL: <http://www.landguiden.se>>

3.2 Miljö

Kol är landets viktigaste energikälla och 90 % av elen framställs av kol. Polens luftkvalité är väldigt förorenad pga. stora utsläpp av koldioxid och svaveldioxid från kolförbränningen, men också försurade vattendrag är ett problem förorsakat av kol. Även om föroreningarna är höga så har miljön förbättrats under de senaste två decennierna, från att den tunga industrin som har ersatts av en lättare miljövänligare industri. Polen har för tillfället inget kärnkraftverk, men regeringen har gett det största energibolaget lov att planera ett sådant. Det möjliga nya kärnkraftverket skulle tas tidigast i bruk år 2019 och den planerade platsen är i norr på östersjöskusten. Polens upptäckter av skiffergas har gett energimarknaden nya möjligheter att expandera. Man har hoppats på att kunna ersätta stenkolen med skiffergas i framtiden för att minska på föroreningar.

Polen uppfyller inte ännu EU:s miljökrav, men det jobbas hårt för att hitta nya lösningar för att uppnå målen.

<URL: <http://www.landguiden.se>>

3.3 Jordbruk

Polen har stora arealer av jordbruk. Även om klimatet är gynnsamt har landet i jämförelse till ytan få bördiga jordar. Jordbrukarna äger polens marker privat, dvs. staten äger inga jordbruk, men ändå minskar antalet bönder varje år. Det är svårt

att överleva på endast det som produceras och därför pratar man också ofta om arbetar-bönder, dvs. bönder som jobbar inom industrin på sidan av lantbruk.

Polens medlemskap i EU har medfört stora fördelar för bönder. Tullfrihet har hjälpt exporten, samt bidrag av EU har främjat jordbruket. Exporten av jordbruk har ökat betydligt sen Polen inträdde EU år 2004 och kvaliteten på produkterna likaså.

<URL: <http://www.landguiden.se>>

4. HISTORIA

Polens historia börjar på 900-talet då polanerna och övriga västslaviska folk enas runt floderna Wisla, Warta och Notec. Även den romersk-katolska tron får sin början inom det polska folket på den tiden. Ända till 1300-talet är Polen splittrad av krig och arvskiten, men år 1389 ingicks en union mellan Polen och Litauen, eftersom den dåvarande drottningen gifte sig med den litauiske storfursten. Denna tid är kallad Polens storhets tid. På 1400-talet slogs man tillbaka till sin arvförande Tyskland och förstörde det polska väldet från östersjön till svarta havet.

Under 1569 ingick Polen och Litauen Lublinunionen, som stärkte banden mellan staterna återigen. Unionen kallades ”De båda folkens republik”, varav en tiondel av befolkningen utgjordes av adeln. Adeln stod för riksdagen och valde kungarna. Kungamakten försvagades med tiden i Polen pga. varje kung avgjorde ett löfte om religiös frihet, adelns privilegier och fria kungaval.

På 1560-talet deltog Polen och Sverige i det nordiska sjuårskriget, som var en inledning till en sekellång kamp om östersjönsområdet. År 1587 valdes Sigismund Vasa till Polens kung (son till den svenske kungen Johan III) efter en inre politisk kris i Polen. Sigismunds Vasa blev även kung för Sverige år 1592, men avsattes 1599 efter ett inbördeskrig.

År 1632 efter Sigismunds död började en stark splittring märkas av i Polen. Riksdagens arbete lamslogs och den sista Vasaättens kung måste överge Livland (delar av Estland och Lettland) till Sverige och ge upp hoppet om den svenska kronan. Den sista militära segern på många sekler hände år 1683, då den polska kungen Jan Sobieski hejdade ett stort framtryck av turkar i Wien.

År 1733 utbröt tronföljdskriget som även Ryssland, Österrrike och Frankrike tog del av. Efter kriget rådde det anarki i Polen, som de tidigare nämnda länderna utnyttjade. Polen delades i tre omgångar. Den polska riksdagen försökte förhindra delningen med en så kallad tredje maj-författning, vilket var en ovanligt demokratisk grundlag som gav bönderna mer medborgerliga rättigheter. Slutligen fanns Polen inte mera kvar på Europas karta år 1796.

Efter många försök till att upprätta självständighet på 1800-talet, genom att göra uppror mot Ryssland, misslyckades det. Det var först på 1900-talet efter första världskriget som Polen återfick sin självständighet, 11 november 1918. Detta till följd av att Polens områden varit ett slagfält för de tre ockupationsmakterna; Tyskland, Österrike och Ryssland. Till följd av samtligas nederlag vid kriget, fick Polen tillbaka sitt territorium. Stadsöverhuvudet för det nya landet var socialisten och ledaren för befrielsekampen, Jozef Pilsudski. Gränserna till Polen fastställdes år 1919 i Versaillesfreden men den östra gränsen mot Ryssland fastslogs först efter ett krig år 1920.

Andra världskriget, 1 september 1939 anföll Tyskland Polen och 2 dagar senare förklarade Storbritannien och Frankrike krig mot Tyskland. Polska statens sammanbrott hände tre veckor efter det första anfallet och den sovietiska armén trängde därefter in i Polen. Polen delades för fjärde gången genom ett avtal mellan Tyskland och Sovietunionen, Västra delen till Tyskland och Östra till Sovietunionen.

Generalguvernementet, ett litet område av tyskockuperat område hade sitt säte i Wawel, den kungliga borgen i Krakow. Guvernementet startade en systematisk utrotning var slutligen 6 miljoner polacker mister livet, varav 3 miljoner var polska judar.

<URL: <http://www.landguiden.se>>

Kommunismen

År 1944 började Sovietunionen bedriva ut de tyska trupperna ur Polen. Under Warszawas upproret väntade polackarna på hjälp från sovjetiska trupper för att hjälpa folket, men de hann aldrig till Warszawa i tid och upproret misslyckades till stor del. Tyskarna hann bomba ner staden till 90 % före den Röda armén tågade in år 1945 till den folktomma ruinstaden. I slutet på andra världskriget vid Jaltakonferensen godkände USA och Storbritannien Rysslands krav om att Polen skulle inlemmas i den sovjetiska intressesfären i den efterkrigstidens delade Europa. Än idag känner sig vissa polacker svikna av västmakterna, eftersom de

erkände den kommunistiska sovietinstallerade regeringen som polens legitima regering. Även den polska gränsen flyttades västerut.

Efter krigstiden var Polen omgivet på tre sidor av sovietdominerat område och de moskvastyrda polska kommunisterna fick monopol över staten. Landet stod tidvis på randen av inbördeskrig pga. kommunistpartiets makt. År 1948 skärptes kontrollen ytterligare efter att kommunistledaren Wladyslaw Gomulka förespråkade om en polsk väg till socialismen, fängslades. Efter detta slogs kommunist- och socialismpartiet ihop och bildade Polska förenade arbetarpartiet, som leddes av en gammal sovietisk agent för säkerhetstjänsten och sovietledaren Josef Stalins lydiga redskap.

Återuppbyggnaden av industrin som till 80-90 % lades i ruiner under kriget, undergick en massiv industrialisering av kommunistregimen. Man lade tonvikt på tung industri, t.ex. vapenindustri. Konsumtionsvaror och jordbruket som varit den övervägande industrin före kriget försumrades. Efter protester mot prishöjningar på livsmedel år 1970, satsade regimen på att öka befolkningens levnadsstandard med hjälp av stora lån från väst. Liberalisering mot oliktankande kunde ses i takt med större lån från väst.

Demokratiseringen började med att partiet Kommitteen för arbetarnas försvar grundades år 1976. Partiet omvandlades till en oppositionell grupp som krävde demokratisering av det hela polska systemet. 15 år senare kröntes processen med kommunistiska systemets fall. Men före kommunismens fall, rådde det på 1980-talet stora strejker, ransoneringar, bildningar av nya partier och krigstillstånd. Det politiska partiet solidaritet (som stod för demokrati), som först vid grundningen var förbjuden, förhandlade vid rundabordsuppgörelsen år 1989 för att få hålla delvis öppna val. Meningen med rundabordsuppgörelsen var att kommunistpartiet skulle hålla den yttersta kontrollen över landet, men att de oppositionella krafterna skulle få mer plats i officiella politiska inflytanden. De första delvis fria valen för eller emot kommunismen överraskade alla, Solidaritet vann en förkrossande seger. De kommunistiska ledarna lät de nya ledamöterna in i Sejmen (del av parlamentet) och därmed valdes Jaruzelski (solidaritet) till president. År 1989 gav presidenten i uppgift till Ta-

deusz(del av solidaritet) att bilda en regering. Denna utnämning betydde slutet för den 45 år långa kommunistiska maktmonopolet. Det var även en statsignal för frigörelsen i hela Östeuropa, och två månader senare föll även Berlinmuren i Berlin, Tyskland.

Kommunismpartiet upplöstes år 1990 och Polens första demokratiskt valda president blev Lech Walesa. Växlande arbetslöshet och sociala klyftor bidrog till missnöjdhet, och besvikelsen över dröjande effekter av reformen vändes mot politikererna i Solidaritet. Även om demokratin kunde införas på en natt, kunde inte marknadsekonomin implementeras i samma takt, man fick vänta länge på det. Det var först år 1997 som solidaritet stärktes igen efter svårigheterna vid reformen. Regeringen påskyndade omfattande reformer inom sociala och ekonomiska sektorn, men det räckte inte. År 2001 tog demokratiska västalliansen makten och regeringen satsade främst på tillväxten och slutföra förhandlingarna om ett polskt medlemskap i EU. Folkomröstningen hölls år 2003 och året därpå blev Polen EU medlem. <URL: <http://www.landguiden.se>> Polen blev medlem i NATO år 1999. <URL: <http://formin.finland.fi/>>

År 2006 valdes Lech Kaczyński till president men omkom i en tragisk flygolycka i Smolensk år 2010 <URL: <http://formin.finland.fi/>>, tillsammans med 95 personer. Personerna på flyget var bland annat människor från militärledningen, riksbankschefen, sejmen möter och presidentens fru. <URL: <http://www.landguiden.se>> Ända sedan dess har den nuvarande presidenten Bronisław Komorowski varit landets ledare. <URL: <http://formin.finland.fi/>>

5. RELIGION

Katolicismen är den största religionen i Polen. Ungefär 87 % av Polens befolkning är romerska katoliker. Kyrkan har spelat en stor roll i polens historia, med dess inflytande på kultur och politik.

Katolicismen i Polen speglar sig tillbaka till 900-talet då missionärer från Tjeckien kristnade polacker. Katolicismen stärktes tydligt under 1600-talet då Zygmunt III Waza satt på tronen. Men det var först på 1800-talet då den polska nationaliteten och tron smälte ihop. Under andra världskriget behöll kyrkan en stark ställning fastän kommunistpartier flera gånger har försökt bryta kyrkans makt för att få kontroll på staten. Kyrkan stärktes ytterligare då den polska kardinalen Karol Wojtyła (Johannes Paulus II) valdes till påve år 1978. Han påverkade och hade även en viktig roll i kommunistväldets fall i Östeuropa. Han besökte Polen ofta och vann befolkningens hjärtan. Han ses ännu i dagens läge som en hjälte och förebild i den polska kyrkan och samhället. Monument och bilder av Johannes Paulus II hittas överallt i Polen.

Kyrkans roll i politiken har kritiserats hårt. Kyrkans syfte att påverka politiska beslut har ifrågasatts efter år 1989, främst för motståndet mot kommunistregimen. Kyrkan använde sig av ledande politiker för att påverka politiska beslut och år 1993 lyckades kyrkan driva igenom ett abortförbud trots att majoriteten av befolkningen var emot lagen. Följden av detta var att kyrkans inflytande började försvagas och i dagens läge deltar endast 40 % av katolikerna i den obligatoriska söndagsmässan.

<URL: <http://www.landguiden.se>>

6. POLITIK

Polen är ett land med en relativt ny politik. Från att ha blivit demokratiskt år 1989, lider polen ännu av brist i politiskt engagemang bland befolkningen. Orsaker till brist av engagemang beror på att de flesta partierna är relativt nya och har därmed svaga organisationer, samt dålig synlighet på landsbygden. En annan orsak tros vara att alla partier har haft en liknande ekonomisk politik och är därför en orsak till att befolkningen byter lätt partier beroende på hur trygg den ser ut att vara. Befolkningens förtroende för presidenten Komorowski är hög. Han har haft en lugnande makt på folket sedan flygkraschen i Smolensk år 2010, då den tidigare presidenten dog. Han har vunnit många personers hjärtan med att fokusera på familjens betydelse och nationella symboler.

<URL: <http://www.landguiden.se>>

6.1 Politiskt system

Polen har en parlamentarisk demokrati. Den lagstiftande makten är hos sejmen (parlamentarets underhus), vilket utgörs av 460 ledamöter som väljs i allmänna val. Senaten (övre kammaren) består av 100 ledamöter som utses i allmänna personval. Både sejmen och senaten har en mandatperiod på fyra år. För att partiet ska få en plats i sejmen, måste de få minst 5 procent av rösterna. Vanligtvis är det endast 4-5 partier som representerar i sejmen.

Presidenten väljs av folket för en period på fem år och högst två mandatperioder. Presidenten föreslår premiärminister och har ansvar för utrikes- och försvarspolitik, men inflytandet är begränsat eftersom sejmen kan påverka presidentens beslut. Presidenten kan och har rätt att inlägga sitt veto. Utöver dessa uppgifter utnämner presidenten domare, generaler och ambassadörer.

Polen är indelat i 16 län, 314 landdistrikt, 65 städer med distriktsstatus och 2478 kommuner. Alla län styrs av en landshövding som väljs av regeringen.

<URL: <http://www.landguiden.se>>

6.2 Politiska partier

De polska partierna går inte direkt att delas in i höger-västerskalan, på grund av sin bakgrund under kommunisttiden. Skiljelinjer kan ändå ses mellan de två största partierna, regerande Medborgarplattformen (leds av premiärministern) och Lag och Rättvisa. Medborgarplattformen är ett mer liberalt, fri för abort och europavänligare jämfört med Lag och Rättvisa. Lag och Rättvisa är EU-skeptiskt, nationalistiskt och värdekonserverativt, men partiet är ”mer socialt” som innebär högre statlig inblandning i ekonomin. Båda partierna har ändå representanter som är både starkt religiösa och motståndare till det kyrkliga inflytande.

Andra partier som är med i parlamentet är Solidariskt Polen, ett katolskt utbrytarparti som vill att abortlagen skall skärpas ännu mer. Ett annat utbrytarparti är Palikots rörelse, som kämpar för de homosexuellas rättigheter. Både polska bondepartiet och Demokratiska västalliansen är partier som har bakgrund från kommunisttiden. Polska bondepartiet hör till regeringen med medborgarplattformen. <URL: <http://www.landguiden.se>>

6.3 Rättsväsendet

Domstolsväsendet är uppbyggt i tre förvaltningsnivåer; Distriktdomstolar, appellationsdomstolar och högsta domstolen. Korruption är vanligt inom rättsystemet pga. de finansiella resurserna inte är tillräckliga och handläggningstiderna långa. Domarna väljs ut för livstid. <URL: <http://www.landguiden.se>>

6.4 Utrikespolitik

Polen försäkrade sig om ett långsiktigt säkerhetsmål år 1999, då de gick med i försvarsunionen NATO. I början motsatte Ryssland de gamla östländernas (Estland, Lettland, Litauen och Polen) ingång i NATO, men lade ner sina invändningar snabbt. En konflikt som uppstod med Ryssland var att Bush-regeringen ville bygga avskjutningsramper på polsk mark, vilket Ryssland såg som ett hot. Till svars planerade Ryssland egna avskjutningsramper vid den polska gränsen.

Polen håller en stabil och gynnsam utveckling viktig i Ryssland, Vitryssland och Ukraina. Skärskilt att Ukraina behåller sin självständighet och att de stärker relationen till Europa och EU. EU och i synnerhet Tyskland är Polens viktigaste samarbetspartners. <URL: <http://www.landguiden.se>>

6.5 EU-politik

Polens viktigaste mål är en gemensam utrikes- och säkerhetspolitik, östpolitikens utveckling, förbättring av EU:s relationer utanför EU och en gemensam elpolitik. Polen ser positivt på EU:s expansion. Förutom att förbättra sina egna intressen håller Polen det viktigt att utveckla unionen. <URL: <http://formin.finland.fi/>> Premiärministern Tusk har en mycket aktiv roll inom EU, och ses som möjlig ordförande i framtiden.

Storbritannien var länge nära allierad med Polen i EU, men efter att Polen lett kampen för EU-fondernas växande har relationerna till Storbritannien blivit trögare, eftersom britterna vill minska EU budgeten. <URL: <http://www.landguiden.se>>

7. EKONOMI

Det kommunistiska systemets sammanbrott bidrog stort av missnöjdheten av att kunna försörja folket med livsmedel, bostäder och konsumtionsvaror, samt höga produktionskostnader, resursslöseri och miljöförstöring. Även om Polen är en av de mest växande länderna inom EU, har Polen fortfarande stor fattigdom speciellt på landsbygden. Levnadsstandarden bland polackerna har vuxit enormt från 25 procent vid övergången till marknadsekonomin i början av 1990-talet till år 2011 då levnadsstandarden var hela 65 procent av EU-genomsnittet.

Övergångsekonomin, när den första demokratiska regeringen satsade på att åstadkomma ett snabbt ekonomiskt systemskifte, minskade trygghetskänslan bland polackerna. Det var ständiga förändringar, nedläggningar och omstruktureringar som ledde till att priserna släpptes fria. Detta ledde till att Valutan, Zloty, devalverades och gjordes möjlig att växlas mot västvaluta. Marknaden öppnades och utländsk konkurrens och exportbegränsningar togs bort. Konsumtionsindustrin ökade och utvecklades, medan den tunga industrin minskades. BNP föll stort det två första åren men sedan år 1992 har den polska ekonomin vuxit årligen med genomsnitt på 4-5 procent.

Den polska ekonomin gick bra även under den internationella finanskrisen år 2008 och var det enda EU-landet med positiv tillväxt under åren 2009-2010. Även om tillväxten varit bra under finanskrisen har polens export drabbats stort av europeiska krisen i form av minskad export. Valutans värde ökade under år 2012 med en tiondel mot ledande valutor, vilket blev ett problem för ekonomin. Regeringen meddelade att valutan måste ner för att polens export återigen skulle kunna öka sin konkurrenskraft.

Arbetslösheten ökade år 2012 till 13 procent (mer information i kapitlet Arbetsliv).

<URL: <http://www.landguiden.se>>

7.1 Industri

De viktigaste tillverkningarna inom industrin är trävaror, möbler, livsmedel, fordon, maskiner och metallprodukter. Industrin gick bra även under eurokrisen pga. den polska hemmamarkanden är stor.

<URL: <http://www.landguiden.se>>

7.2 Gränshandel

Gränshandeln är en stor inkomstkälla för polacker som lever nära, i huvudsaken, den tyska gränsen. Prisskillnaderna på varorna mellan Tyskland och Polen är betydligt större än med Polens andra grannländer. Personer som bedriver gränshandel som sin primära inkomstkälla kallas ofta för Myror. Gränshandeln tillför en del turism, men det är svårt att veta den exakta mängden eftersom Polen är med i Schengenområdet, och har därmed öppna gränser.

<URL: <http://www.landguiden.se>>

7.3 Utrikeshandel

Polens övergång till marknadsekonomin i början av 90-talet ökade utrikeshandeln kraftigt. Från att år 1992 haft 16 miljoner dollar i omsättning till år 2010 när utrikeshandeln överskred 300 miljoner dollar, har delvis berott på medlemskapet i EU. Importen har alltid varit den viktigaste och största handeln för landet, men efter tillträdet i EU växte exporten snabbare än importen. Över två tredjedelar av Polens export och mindre än två tredjedelar av importen sker inom EU. Viktigaste exportvaror är maskiner, fartyg, järnvägsvagnar, bilar, möbler, trävaror livsmedel, stålverksprodukter och stenkol. <URL: <http://www.landguiden.se>> Viktigaste importvaror är produkter för El- och maskinindustri, kemiindustri, mineraler, livsmedel och jordbruksprodukter. <URL: <http://formin.finland.fi/>>

Tyskland	26,0
Frankrike	6,8
Storbritannien	6,2
Italien	6,1
Tjeckien	6,0

Tabell 1. Polens viktigaste exportländer år 2010 i procent
<URL: <http://formin.finland.fi/>>

Tyskland	21,7
Ryssland	10,5
Kina	9,5
Italien	5,7
Frankrike	4,3

Tabell 2. Polens viktigaste importländer år 2010 i procent
<URL: <http://formin.finland.fi/>>

Figur 1. Polens handelsbaland
<URL: <http://sv.tradingeconomics.com/poland/>>

Som man kan se i tabell 1 och tabell 2 är de Europeiska länderna de viktigaste handelsparterna för Polen. Polen har i stort sett alltid haft handelsunderskott, men det senaste året har den växlat mellan under- och överskott, se figur 1. <URL: <http://www.landguiden.se>>

7.4 EU:s inflytande på ekonomin

EU har gynnat Polen speciellt inom ekonomin. Landet räknas som nettomottagare inom EU, vilket betyder att de får mer pengar än vad de själv betalar. <URL: <http://formin.finland.fi/>> I själva verket är Polen det land som fått mest bidrag från Bryssel. Polen fick år 2013 av EU:s sexårsbudget 68 miljarder euro från strukturfonden och sammanhållningsfonden för att hjälpa regioner att komma ifatt övriga EU. <URL: <http://www.landguiden.se>>

Enligt EU:s medlemskapsvillkor skall valutan zloty ersättas med euron så snart landet klarar av kraven (låg inflation, liten skuldsättning och små budgetunderskott), men eurokrisen har fått Polen att hålla igen, även om landet skulle vara redo för övergången till euro. <URL: <http://www.landguiden.se>> Orsakerna till detta är att åsikterna om euron har ändrats mot det negativa till följd av eurokrisen. <URL: <http://formin.finland.fi/>> Redan år 2011 var 60 procent av befolkningen emot euron. Många tror att euron kommer att sakta ner den ekonomiska tillväxten som slutligen skulle inverka negativt på Polen. Planerade valutaomväxlingen till euro är kring 2015-2016.(Hyvönen, 2013)

8. KULTUR

Polen som tillhör den centraleuropeiska kultursfären har stora kulturelliska inflytanden ur länder som Italien och Frankrike, men det konstliga och musikaliska inflytandet ses även från öst (Ryssland, Ukraina och Turkiet). 1400- och 1500-talet betecknas som den polska kulturens guldålder. Poeten Jan Kochanowski och astronomen Nicolaus Kopernikus är kända från denna tidsperiod. På 1800-talet blomstrade musiklivet, den mest kända personen från denna tidsperiod är kompositören Fryderyk Chopin. Litteraturen har spelat en stor roll i den polska historien, eftersom man bevarade det polska språket genom litteraturen. Många verk skrivna av Adam Mickiewicz, har kommit att bli europeiska klassiker.

Under andra världskriget bombaderades många äldre stadsdelar i polska städer, men en av de mest bevarade städerna som undgick bombaderingar var Krakow. I Krakow kan man se byggnadsminnesmärken från medeltiden och renässansen, och klassas därmed som Kulturminnesstad av FN-organet Unesco.

Efter andra världskriget och kommunisternas maktövertagande hamnade kulturlivet under strikt kontroll av staten. Det lilla kulturliv som föregick var underjords i hemlighet. Detta ledde till att flera kulturpersonligheter utvandrade Polen, bland annat nobelpristagare, författare, filosofer och filmregissörer. När kommunistregimen föll år 1989 avskaffades all censur och statlig kontroll över kulturlivet.

<URL: <http://www.landguiden.se>>

Matkultur

Den polska matkulturen är influerad från den tysk och östeuropeiska kulturen. Maten kan klassificeras som ganska tung eftersom proteiner, kött och kolhydrater ingår i varje rätt. Middagen består oftast av en trerätters middag, till förrätt är det en soppa, huvudrätten består av kött eller fisk, potatis eller ris och olika kålsallader. De andra rätterna under dagen är lättare i form av smörgåsar eller soppor med Te, som polackerna föredrar oftare än kaffe.

Fisk förekommer mer sällan på det polska matbordet, eftersom vattendragen är mycket förorenade och råvaran är dyr att importera. Men under julen är det traditionellt att köpa karp. Karparna odlas i stora dammar inför julen och säljs levande i affärer och torg. Det är en tradition att husfadern ska döda fisken före tillagning. <URL: <http://www.landguiden.se>>

Typiska polska maträtter är olika soppor; rödbetssuppa, svampsoppor eftersom svamp förekommer ofta i polsk matsedel. En traditionell polsk soppa är Zurek som är gjord på råg och innehåller kött, ägg, korv och nässlor. Det är även mycket vanligt att soppor innehåller makaroner. Bigos är en stuvning av långkokt kål med små köttbitar som äts med bröd, Kabanosy är polsk korv och Pirogis är tortellinis men gjorda av potatisdeg med fyllning av t.ex. ost, jordgubbar, kött, potatis eller spenat. Polsk mat kan ätas i vanliga restauranger men också i billiga mjölkbarer (restauranger menade för arbetsfolket). Priserna ligger höga vid centrala ställen som torg och centrum, men jämfört med finska priser är det relativt billigt att äta ute på restaurang. <URL: <http://www.polen.travel/sv/>>

Polen tillhör det så kallade ”vodka-bältet” och vodka är den vanligaste alkoholsorten i landet. Öl dricks mer ofta jämfört med vin som dricks relativt sällan på grund av det dyra priset. Det är förbjudet att dricka alkohol på offentliga platser, vilket polisen är väldigt strikt med. Det är förbjudet att röka inne på restauranger och barer. <URL: <http://www.landguiden.se>>

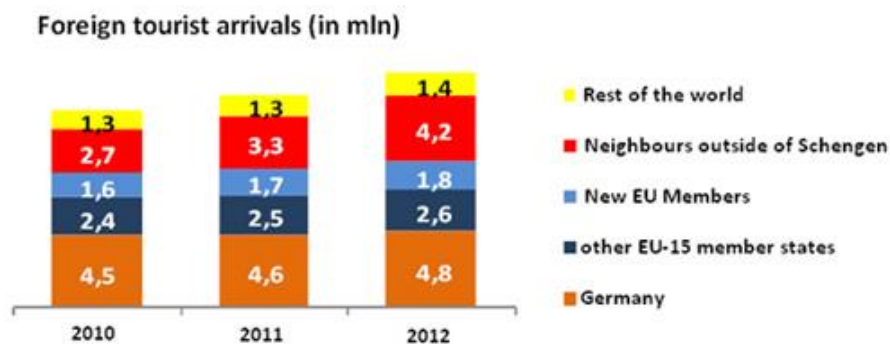
9. TURISM

Polen erbjuder turister många intressanta och historiska städer, såsom Krakow, Warszawa, Gdansk, Torun och Wroclaw. Krakow är en av de största turiststäderna i hela Polen eftersom staden är gammal, vacker och full av historia. En timme utanför Kraków finns koncentrationslägret Auschwitz som har en miljon besökare per år och två timmar söderut hittas bergskedjan Tatra och staden Zakopane som är internationellt känd vintersportsort. <URL: <http://www.landguiden.se>> Endast i Krakow regionen kan man hitta fem UNESCO världsarv, av de totalt 13 stycken som är i Polen.<URL: <http://www.polen.travel/en/> >

Huvudstaden Warszawa har återuppbyggts sedan andra världskriget och ”gamla staden” är en kopia som byggts upp efter att den ursprungliga nedbombats. Staden är mer modern med sina skyskrapor men spår av kommunismen syns bäst i infrastrukturen, med sina breda och kilometerlånga raka vägar. Staden Gdansk som ligger på östersjöns kust är en sommarstad, med långa sandstränder och vacker arkitektur. <URL: <http://www.landguiden.se>>

Flygtrafiken till Polen har expanderat snabbt, eftersom turismen ökat årligen. Buss och tågtrafiken är ändå de viktigaste kommunikationsmedlen i Polen. <URL: <http://www.landguiden.se>> Turister ska vara extra försiktiga i trafiken och speciellt ute på landsvägar, eftersom trafiken är den största säkerhetsrisken i Polen. År 2009 omkom det flest personer i trafiken än i något annat EU-land. I Polen använder man sig ofta av vägavgifter för motorvägar, eftersom dessa vägar är i bättre skick. <URL: <http://formin.finland.fi/>>

De flesta turisterna kommer från Tyskland men eftersom Schengen området har öppna gränser, är det svårt att få ett exakt turistantal.<URL: <http://www.landguiden.se>> Enligt Polish Tourist Organization besökte 14,8 miljoner turister Polen år 2012. Detta var en ökning på 11 % jämfört med år 2011. En orsak till ökningen var att Polen arrangerade fotbollstävlingarna UEFA European Championship EURO 2012, men även reklam om tävlingarna och rekommendationer av andra turister har ökat intresset mot Polen. (Sawa Ł, 2013)

Source: Research and estimates by consortium Activ Group and Instytut Turystyki

Figur 2. Utländska turister 2012, i miljoner
(Sawa Ł, 2013. Hämtad 19.3.2014)

Som man kan se i figur 2, är den största tillväxtgruppen av turister från Östeuropa; Ryssland, Ukraina och Vitryssland. Den näst största gruppen som ökade i turistantal var länder som deltog i EURO2012; främst Irland, Grekland och Portugal. (Sawa Ł, 2013)

Turismens ökning inom de fem kommande åren är beräknat till 2,5-3%. Dagens resetrender visar på ökad kulturell turism, speciellt inom musikfestivaler men också seminarer och hälsoresor tros attrahera alltmer turister. Man väntar sig att den största turist mängden kommer fortsättningsvis från Tyskland. (Sawa Ł, 2013)

Polacker själva utgör en stor del av turismen i Polen. Det var närmare 2 miljoner polacker som flyttade till Storbritannien och Irland när Polen inträdde EU år 2004. Även stora mängder av polacker hittas i USA. Tack vare lågprisflyg i Europa kan polackerna hälsa på hemma och vissa till och med pendla mellan länderna. <URL: <http://www.landguiden.se>>

10. ARBETSLIV

Polackerna har genomgått stora förändringar från socialismen till fri marknad på 1980-talet, och det är endast några få individer som kan påstå att ändringen inte har påverkat dem. Under socialismen rådde det full sysselsättning men när den fria marknaden inleddes ändrades den fulla sysselsättningen till översysselsättning, som betydde mycket människor och för lite jobb. Den enda positiva aspekterna med de korta arbetsdagarna var att polackerna hade mer tid för familjen. När man jämför då med nu är förändringen extrem. Människor jobbar långa dagar och vissa har två jobb för att kunna försörja sin familj. (Allen, G. 2005, 100.)

Polens löner är låga och är därför en stor konkurrensfördel emot de andra EU-länderna, t.ex. företag flyttar produktionen till Polen istället för Kina, eftersom prisskillnaderna inte är stora. Arbetsrätten är ungefär samma som i resten av EU men det råder ändå en svart ekonomisk sektor inom byggbranschen och lantbruket, vilket betyder att människor arbetar utan arbetsrättsligt skydd och fackliga rättigheter. Det finns tre fackliga centralförbund i Polen; Solidaritet, OPZZ och FZZ. Endast 12 % av befolkningen hör till ett fackförbund, vilket är en av de lägsta numrorna i hela EU. <URL: <http://www.landguiden.se>>

Arbetslösheten var bara cirka 13 % år 2012 jämfört med 20 % när Polen anslöts till EU år 2004. <URL: <http://www.landguiden.se>> För att stödja arbetslivet och skapande av arbetsplatser, anser OECD att landet måste vidta åtgärder i att minska den djupa segmenteringen inom arbetsmarknaden. Det betyder i praktiken att skatte- och socialavgifterna borde vara procentuellt samma för alla, man borde förstärka de lagliga rättigheterna för arbetstagarna och organisera en bättre offentlig arbetsförmedling som främjar arbetsmarknaden och hjälper arbetslösa att återgå till arbetslivet. Även att öka kvinnornas del i arbetslivet och behålla äldre personer i arbetslivet, torde främja arbetslösheten på lång sikt. OECD pekar på fem nyckelområden för åtgärder; minska byråkrati för att främja företagande, minska statligt ägande i konkurrensatta ekonomiska sektorer, uppfölja rättvis konkurrens mellan statliga och privata företag, stärka konkurrensen mellan företag och öka konkurrensen inom nätverksindustrier. (OECD, 2014)

År 2012 var pensionsåldern 60 år för kvinnor och 65 år för män. Men regeringen har drivit igenom en stegvis höjning av pensionsåldern till 67 år för alla. Målen siktas till att tas i bruk för män år 2020 och kvinnor år 2040. Pensioner betalas ut ur statskassan vilket medför att arbetsgivaravgifterna är höga. <URL: <http://www.landguiden.se>>

Kvinnorna är underrepresenterade i arbetslivet och bara ett fåtal kvinnor har höga positioner inom politiken och näringslivet. Däremot drivs vart tredje småföretag av en kvinna och kvinnor hittas ofta i mellanchefs positioner. Kvinnor har även lägre löner än män och jobbar oftast inom lågbetalda yrken, såsom vård, skola och omsorgs sektoren. <URL: <http://www.landguiden.se>>

10.1 Löner

EMPLOYED PERSONS, AVERAGE PAID EMPLOYMENT AND AVERAGE MONTHLY GROSS WAGES AND SALARIES IN NATIONAL ECONOMY BY OWNERSHIP SECTORS IN I-IV QUARTERS OF 2012

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Pracujący ^a stan w dniu 31 grudnia 2012 Employed persons ^a as of 31 December 2012	Przeciętne zatrudnienie ^a Average paid employment ^a	Przeciętne wynagrodzenie brutto w zł Average gross wages and salaries in zł
	w tysiącach in thousand		
OGÓLEM	8446,9	8285,9	3521,67
<i>TOTAL</i>			
sektor publiczny <i>public sektor</i>	3081,8	3052,3	4107,25
sektor prywatny <i>private sector</i>	5365,2	5233,6	3343,31

Figur 3: Medelinkomst inom arbetslivet, brutto, år 2012.
(Central Statistical Office, 2013)

Enligt den centrala polska statistikbyråns undersökning år 2012 är hela landets medellön per månad 3 521,67 zloty. Detta motsvarar ca 880 € (kurs 4 pln = 1€). Man kan se i figuren att den offentliga sektorn har bättre medelinkomst än den privata.

Levnadskostnaderna i Polen är bland de billigaste i hela EU men också lönerna de lägsta. Befolkningen betalar runt 40-50% av lönen på boendekostnader. Äta ute på restaurang och köpa mat i affärer är generellt billigare än i resten av Centraleuropa, men importerade varor har oftast högre priser än de lokalproducerade. Det är

vanligt att kostnader är högre i stora städer, speciellt Warszawa, jämfört med ute på landsbygden. <URL: <http://www.exparrivals.com/poland/>>

10.2 Arbetskultur

Den polska arbetskulturen har inflytande från både den västerländska arbetskulturen och egenskaper från det socialistiska nätverket. Polen har ett mansdominerat arbetsliv, kvinnor har lägre löner och jobbar på lägre nivåer. När man gör affärer med polacker är det viktigt att man vet hur det polska arbetslivet fungerar. I arbetslivet kan man stöta på många unga och högt skolade affärsmän, men också äldre affärsmän som styrt stora socialistiska organisationer. Man ska dock inte direkt döma de äldre affärsmännen som ”kommunist dinosaurier” eftersom dessa män har troligen stora kontaktnät, som är avgörande då man gör affärer i Polen. Att ha kontakter på rätta ställen kan hjälpa dig att hitta produkter, människor, platser, lätta på byråkratiskt arbete, försnabba tullning och göra affärer allmänt smidigare. Att hitta ett jobb går oftast via personliga kontakter.

Det är mer vanligt att se unga affärsmän i arbetslivet eftersom de är högt skolade och talar ofta bra andra språk. Personer som jobbat på sidan av studier har oftast lätt att hitta jobb efter examinering. Det är mycket viktigt för polacker att skola sig högt. Därför sätter familjer ner pengar på skolning för att barnen ska få bra betalda yrken. De yngre affärsmännen är också klara på att jobba tio till 12 timmar per dag, som är helt vanligt i det polska affärlivet.

Hierarki på arbetsplatser är vanligt. I dagens läge är det alltmer vanligt att den hierarkiska strukturen avtar när det kommer till åsikter och kommunikationen i företagen, vilket betyder att man vill framhäva en mer öppen arbetsmiljö mellan förmän och arbetstagare. Men beslutsfattande består ännu väldigt hierarkiskt.

Polacker brinner för företagande. Efter kommunismens fall startades det privatföretag överallt. Företagande har sedan dess varit en viktig del av det polska arbetslivet. På senare dagar har konkurrensen ökat stort eftersom stora internationella kedjor tillträtt den polska marknaden.

(Allen, G. 2005, 132-136 & 144-147)

Affärskutym

När man för första gången möts för affärer med polacker skakar man hand och presenterar sig med för- och efternamn. Kontaktkort ges senare, oftast när man sätter sig ned vid ett bord. Affärsmöten är i allmänhet avslappnade. Den äldsta personen är oftast den som leder mötet, samt bjuds det på te och kaffe. Polacker säger gärna rakt ut sina åsikter och tankar, oberoende på om presentationen är igång. Detta är ett sätt att visa att man är intresserad och det samma förväntas av utlänningar. Möten är ämnade för presentation av fakta, hellre än för brainstorming. Polacker får ett bra intryck om man har Power Point presentationer med fakta och data. Man uppskattar även ögonkontakt med alla i rummet och alla kontrakt görs på papper, som i den västerländska arbetskulturen.

Att visa intresse för den polska kulturen är ett bra sätt att göra affärer med polacker, eftersom de gärna berättar och upplyser dig om restauranger, sevärdheter, historia osv. Om affärsmiddagar blir sena eller tar länge, är det ett tecken på att affärerna går bra.

Att vara punktlig är bra i polen, men små förseningar är inte fruktansvärda. Upprepade förseningar kan dock ses som brist på respekt. Polska affärsmän och kvinnor klär sig väldigt formellt, eftersom personen bedöms på basen av deras framträdande. Att klä upp sig är även ett tecken på att man värdesätter möjligheten att träffas i affärssammanhang.

(Allen, G. 2005, 136-141)

11. FINLANDS OCH POLENS RELATION

Finlands och Polens relation är traditionellt bra. Under de senaste åren har relationer mellan länderna ökat betydligt, på grund av Polens EU-medlemskap. Samt det gemensamma intresset för östersjöområdet, har ökat samarbetet.

Finländska företag har observerat att den polska marknaden har stort potential eftersom marknaden är stor och växande. Viktigaste exportvaror från Finland till Polen är, olja, telekommunikationsutrustning, papper- och kartongsprodukter. Importvaror från Polen är telekommunikationsutrustning, maskiner och dess delar, kol, järn, stål och möbler. Export och importvarornas del av hela Finlands handel ligger ändå runt 2 % år 2010, vilket betyder att Polen är Finlands viktigaste affärsland i östra central Europa och Baltikum.

I Polen finns det ungefär 200 finska företag etablerade på marknaden, varav 70 företag bedriver produktion i Polen. Även om det inte är så många finska företag på den Polska marknaden, är intresset ändå stort för att bedriva affärer inom landet.

Det finns endast en Polsk affärsinvestering i Finland, dryckburkstillverkaren Can-Pack S.A. öppnade produktionen i Tavastehus år 2012. Utöver produktionen beräknas det jobba många tusen polska arbetsmän inom byggbranschen.

Det bor uppskattningsvis cirka 300 finländare i Polen. Polacker känner till den finska kulturen relativt bra. Artister och filmer är de mest kända, men intresset för Finland ökar hela tiden. Man kan studera det finska språket på universitetsnivå i Warszawa och Poznan.

<URL: <http://formin.finland.fi/>>

12. RESULTAT AV UNDERSÖKNINGEN

Undersökningen baserar sig på en Enkätundersökning (Bilaga 1) vars mål är att jämföra skillnaderna mellan det finska och polska arbetslivet, bland unga vuxna.

En enkät består av ett formulär vilket innehåller frågor och svarsalternativ. Idén med en enkätundersökning är att respondenten fyller själv i formuläret. Vid genomförning av en enkätundersökning är de olika faserna av arbetet lika viktiga, från planering till resultatpresentationen. Man måste göra rätt val gällande enkäten för att undersökningen ska lyckas. (Ejlertsson 2005, s 7-8)

Det finns både för och nackdelar med en enkätundersökning. Till fördelar kan man räkna undersökningens omfattning dvs. stort geografiskt område. Respondenten kan studera och svara på frågorna ifred, vilket förhindrar påverkning av andras åsikter. Respondenten kan vara anonym vid exempelvis känsliga frågor och resultaten är lätta att tolka eftersom svarsfördelningen är liknande. Till nackdelarna räknas antalet frågor som är begränsande, en tumregel är att enkäten inte kan ta längre än 30 min. Frågorna får inte vara alltför komplicerade och framföring av kompletterande frågor är nästintill omöjligt. Även bortfall och missuppfattningar är vanliga problem. Personer som har svårt att uttrycka sig skriftligt kan vara en orsak till bortfall av svar. Genom att lägga ner ett omsorgsfullt arbete kring förberedelserna, kan man undvika somliga nackdelar. Att konstruera en enkät är utmanande och tar ibland längre tid än förväntat. (Ejlertsson 2005, s 11-13)

Viktiga saker att tänka på i utförande av en enkätundersökning

I förberedelsefasen är det viktigt att ha ett syfte för undersökningen, därefter kan man välja vilken slags enkät man kommer att använda sig av. Man måste tänka på målgruppen och vilket sätt man bäst kommer i kontakt med dessa. Vid val av undersökningsmetoder kan man välja mellan exempelvis datorenkät, postenkät, gruppenkät och enkät för besökare. Därefter konstrueras frågorna, det är kritiskt att de tolkas rätt av respondenterna för att undersökningen skall lyckas och resultatet är pålitligt. Före enkätens utskickning ska frågorna testas på provkaniner.

Vid utskick av enkäten är det viktigt att man beaktar tidpunkten t.ex. inte skicka ut undersökningen under sommarlov till studeranden. Val av distributions kanaler är kritiskt t.ex. vid en datorenkät skickas den ut via e-mejl, öppen länk eller nyhetsbrev. Följebrevet som skickas med enkäten ska innehålla en förklaring och syfte för enkäten och skall därmed intressera respondenten att svara på undersökningen. Påminnelse kan skickas ut före resultatbearbetningen påbörjas.

Vid resultatbearbetningen är det viktigt att vara noggrann vid inmatning av variabler, så att misstag undviks. Vid bearbetning, analysering och tolkningen av data är det bra att använda sig av frekvenstabeller, korstabeller och diagram. Figureerna stöder rapporten som redovisar undersökningen och dess resultat.

(Ejlertsson 2005, s. 145-147)

12.1 Utförande av undersökningen

Undersökningens mål var som tidigare nämndes att jämföra skillnaderna mellan det finska och polska arbetslivet, bland unga vuxna.

Enkäten gjordes på hemsidan E-lomake.fi, var man kan bygga upp en elektronisk enkät i eget tycke. Enkäten gjordes endast på engelska, eftersom jag ville att alla respondenter skulle ha samma språk för att undvika missförstånd. Frågor som ställs i enkäten är generella arbetslivsfrågor, såsom bakgrundsinformation, första arbetet, nuvarande jobb och åsikter om det nuvarande arbetsmarknadsläget. Jag ställde 12 frågor varav 9 var obligatoriska. Utöver de vanliga frågorna hade jag tre öppna kommentarsfält på sidan av Ja och Nej frågor, för att få mer insikt över respondenternas åsikter och dess val.

Enkäten sändes ut 14 mars 2014 och var tillgänglig under tre veckor. Undersökningen sändes ut i både Finland och Polen. Jag valde att skicka ut enkäten till alla studeranden vid Vasa Yrkeshögskola för att få finländska respondenter och i Polen till Cracow University of Economics, för att få polska respondenter. Utöver respondenter från dessa skolor var enkätundersökningen tillgänglig på Facebook, eftersom de flesta polska respondenterna kunde nås via polska grupper, såsom

erasmusgruppen vid Cracow University of Economics och Tandem Krakow. Även vänner och bekanta har svarat på undersökningen.

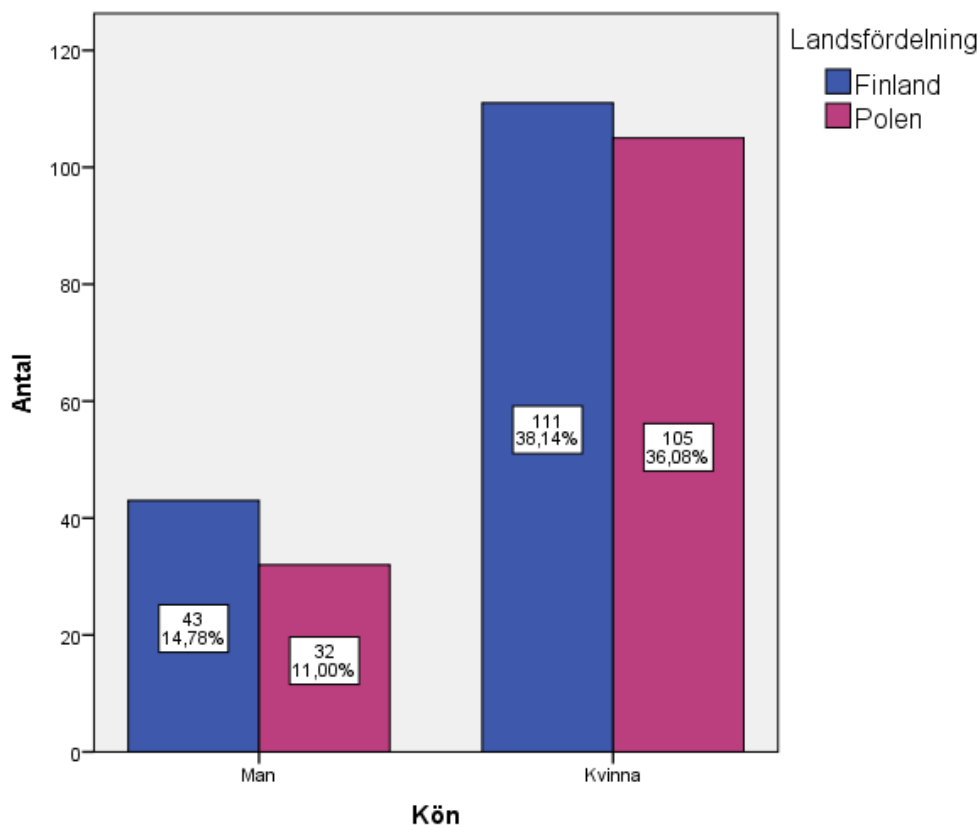
Framställningen av resultaten har gjorts i samma ordning som frågorna uppkom i enkäten. Svaren grupperas alltid som de finländska och de polska respondenterna. Grupperingarna kommer att skrivas ut som Finland för de finländska respondenterna och Polen för de polska respondenterna i tabeller och figurer.

Totalt fick jag 300 svar, varav 9 inte togs i beaktande, eftersom respondenterna bodde annanstans än i Finland och Polen. Slutligen användes 291 svar för att redovisa undersökningen. Den insamlade informationen analyserades och bearbetades i det statistiska analysprogrammet SPSS.

Bakgrundsinformation om respondenterna

I figur 4 syns könsfördelningen mellan länderna. De finländska respondenternas antal var 154 stycken, vilket var 52,9% av svaren, och de polska respondenternas andel var därmed 47,1% med 137 svaranden. Majoriteten av respondenterna var kvinnor vars andel av hela undersökningen var 74,2%, medan männens andel var 25,8%. I hela undersökningen var de finländska kvinnornas andel var 38,1% och de polska kvinnornas andel var 36,1%.

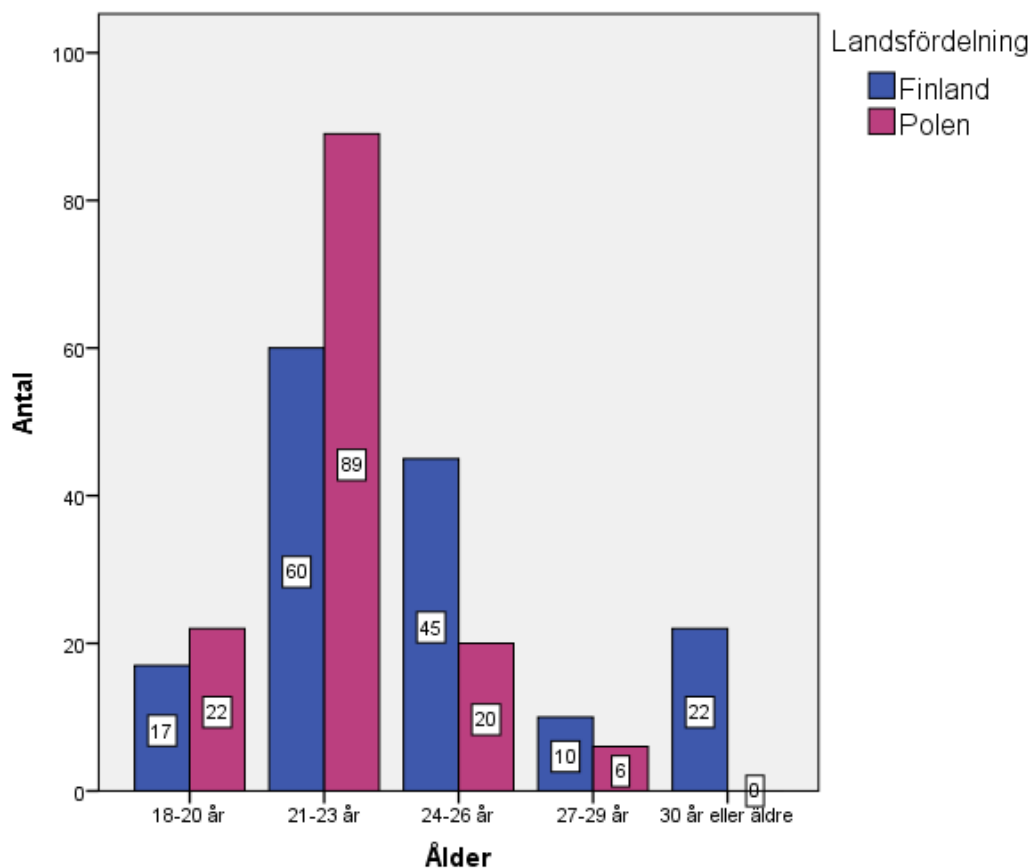
Bland de polska respondenterna var kvinnornas andel 76,6% och männens 23,4% och bland de finländska respondenterna var kvinnornas andel 72,1% och männens 27,9%.

Figur 4. Könsfördelning mellan länderna

Man kan konstatera att både könsfördelningen och landsfördelningen är ganska jämn, och att undersökningen har intresserat jämlikt bland könen i båda länderna.

I figur 5 på nästa sida, syns åldersfördelningen mellan länderna. Åldersfördelningen är delad i fem grupper mellan åldrarna 18-30+. Eftersom jag skickat enkäten till högskolor och bekanta, var det viktigt att få veta i vilken åldersgrupp de flesta respondenterna var.

Figur 5. Åldersfördelning mellan länderna

I figur 5 är majoriteten av respondenterna i åldern 21-23 år, i både Finland och Polen. De polska respondenternas andel var 64,9 % och finländska 44,2%, jämfört med respektive land inom denna grupp. För de polska respondenterna var åldersgrupp 18-20 år nästpopuläraste med 16,1%, därpå åldersgruppen 24-26 år med 14,6% och minst respondenter i åldersgruppen 27-29 år med 4,4 %. Det fanns inga polska respondenter inom åldersgruppen 30 år och över. Andra populäraste åldersgruppen bland de finländska respondenterna var 24-26 år, med 29,2% av de finländska respondenternas andel. Den tredje populäraste åldersgruppen var 30 år och över med 14,3% , uppföljt av åldersgruppen 18-20 år, med 11 % och minst i gruppen 27-29 år, vars andel var endast 6,5 %.

Man kan konstatera att majoriteten av respondenterna i båda länderna var i åldersgruppen 21-23 år. De polska respondenternas stora andel inom åldersgruppen 21-23 år kan bero på att det är den vanligaste åldern när man studerar på universitet.

De största skillnaderna mellan ländernas åldersdelning var att de finländska respondenterna var äldre och respondenternas åldrar var mer jämnt fördelade bland grupperna. Det fanns ingen polsk respondent över 30 år medan det fanns 22 respondenter i den gruppen bland finländarna. En orsak till detta kan vara att det finns vuxenstuderanden vid Vasa Yrkeshögskola som har deltagit i undersökningen.

12.2 Arbetsliv

Under denna kategori ville jag ta reda på i vilken ålder det är vanligast att börja jobba och vilket slags jobb det är. Jag ville också veta vilka respondenter som jobbar för att kunna redovisa resultatet i stycke 12.3 där frågorna var riktade till endast arbetande. Jag antog även att dessa frågor kan ha den största skillnaden mellan svaren i länderna.

12.2.1 Vid vilken ålder började du jobba?

I denna fråga fick respondenten skriva in åldern när de fick sitt första jobb. I tabell 3 nedan har medelåldern räknats ut för mottagande av första jobbet. I Polen var medelåldern cirka 18 år, jämfört med Finland som var runt 16 år. Det var två respondenter i både Polen och Finland som inte ännu jobbat, eller inte minns åldern. Man kan därmed konstatera på basis av medeltalet, att finländare inträder arbetslivet tidigare än de polska.

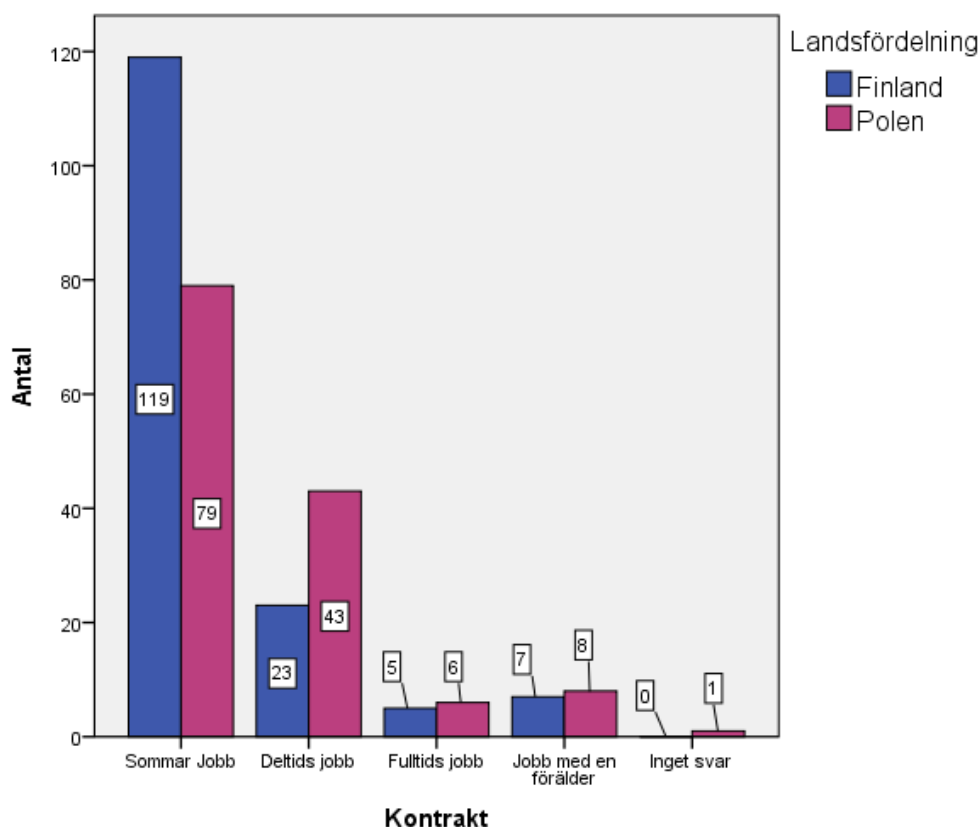
Ålder för första jobbet

	Giltig	152
Finland	Saknas	2
	Medelålder	15,90
	Giltig	135
Polen	Saknas	2
	Medelålder	18,34

Tabell 3. Medelålder för första jobbet

12.2.2 Vilket slags kontrakt var ditt första jobb?

För att vidareutveckla föregående fråga, ville jag veta vilket slags kontrakt det första jobbet var. I Figur 6 nedan presenteras kontraktfördelningen mellan länderna. Den överlägsna majoriteten började med ett sommarjobb, i Finland var det även mer vanligt att ha ett sommarjobb som första jobb med 77,3% , jämfört med de polska respondenternas 57,7%. Däremot var det mer vanligt bland de polska respondenterna att ha ett deltidsjobb som första jobb. Andelen deltidsjobb bland polackerna uppgick till 31,4%, jämfört med finländska respondenternas 14,9%. De övriga svarsalternativen, fulltidsjobb, jobb med en förälder och inget svar, delades ut jämnt bland länderna men endast en bråkdel av respondenterna.

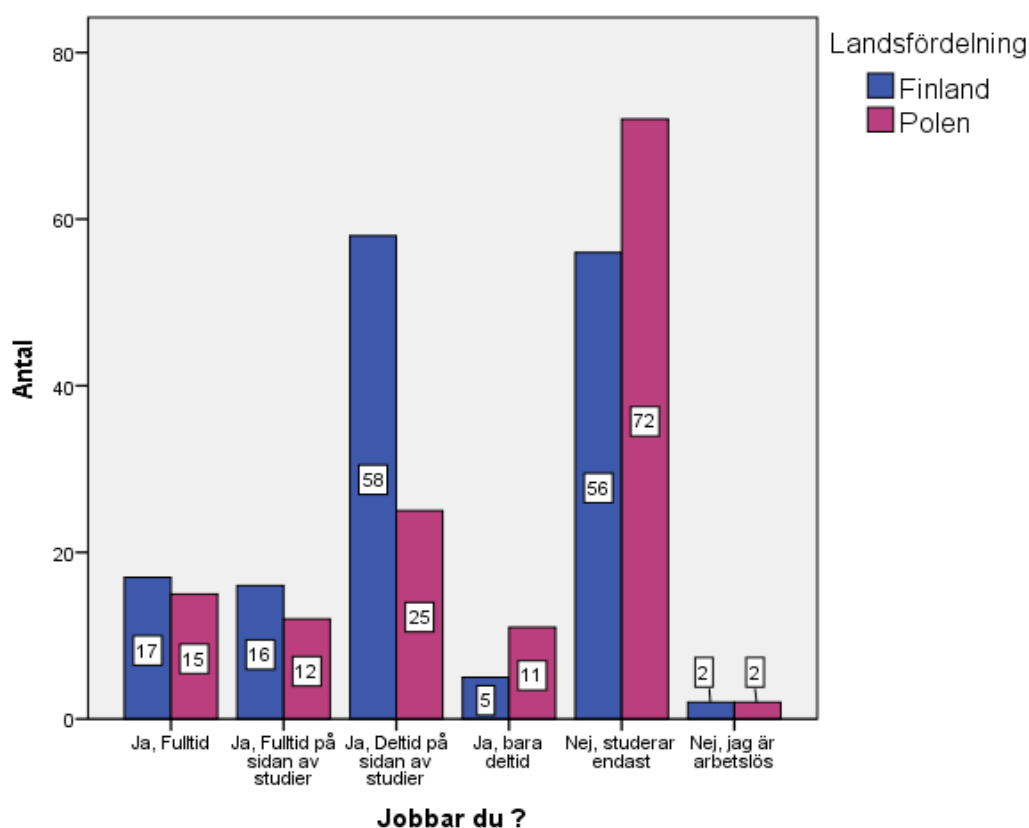
Figur 6. Kontrakttyp för första jobbet

Genom att beakta och jämföra tabell 3 och figur 6 kan man ställa sig frågan; Påverkar medelåldern för första jobbet på att det är mer vanligt att ha ett deltidsjobb

som första jobb? Svaret till frågan kan märkas i Polen med högre medelålder och vanligare med deltidsjobb och bland de finländska respondenterna vars medelålder är lägre men vanligare att första jobbet är ett sommarjobb.

12.2.3 Jobbar du för tillfället?

I frågan ”jobbar du för tillfället” ville jag få fram vem som jobbar och hur vanligt det är att jobba på sidan av studier. Svaren behövdes också för att framställa svaren för frågorna i kapitel 12.3.

Figur 7. Respondenternas sysselsättning

I figur 7 presenteras fördelningen av grupperna för frågan ”jobbar du för tillfället?”. Bland de polska respondenterna var det vanligast att endast studera, vilket utgjorde 52,6 %. Bland de finländska respondenterna var det väldigt jämt mellan jobbar deltid på sidan av studier 37,7 % och endast studerar 36,4%. Bland de polska respondenterna var ”jobbar på deltid på sidan av studierna” andra största gruppen, med 18,2%, följt av ”fulltidsjobb” 10,9%, ”fulltid på sidan av studier”

8,6 % och ”deltidsjobb” med 8 %. De finländska respondenternas resterande grupper var, i ordning, ”fulltidsjobb” 11 %, ”fulltid på sidan av studier” 10,4% och ”deltids jobb” 3,2 %. Både i Finland och Polen finns det två stycken respondenter som är arbetslösa.

Totalt jobbar 46 % av de polska respondenterna och 62,3% av de finländska, varav 77,1% av de finländska jobbande respondenterna jobbar på sidan av studierna och 58,7% av de polska. Man kan konstatera att bland respondenterna, är det mer vanligt att jobba på sidan av studierna i Finland.

12.3 Frågor endast för jobbande

I de två kommande frågorna har svaren inte varit obligatoriska i enkäten pga. att dessa var endast riktade till de som arbetar. Anledningen till detta var att det annars skulle uppstått problem med att skicka in enkäten om man inte jobbar. I denna del har jag beaktat att det kan finnas eventuella bortfall av svar eftersom alla inte vill uppge sin lön och frågan inte är obligatorisk. Målet med frågorna var att få ett riktgivande svar. I den första frågan har respondenterna svarat på hur mycket de får i timlön och månadslön. I den andra frågades det om arbetande är nöjda med sin lön, med ett ytterligare öppet fält var man kan kommentera åsikter och tankar kring sitt svar.

12.3.1 Vad är din timlön och månadslön?

I enkäten ställdes frågan ”vad är din timlön?” och ”vad är din månadslön?” skilt, men svaren på båda frågorna har ändå sammanställts i samma tabell eftersom frågorna är av samma typ. Lönerna kan inte jämföras mellan länderna främst på grund av olika levnadskostnader och levnadsstandarder.

I tabell 4 har medellönen bland respondenterna räknats ut. Bland de finländska respondenterna har fulltidsarbetande studerande högre lön än fulltidsarbetande. Timlönen bland fulltidsarbetande studerande var 14,56€ och månadslönen 2 316,20€, och för de fulltidsarbetande var timlönerna 14,31€ och månadslönen 2 207,34€. Bland de finländska deltidsarbetande var lönerna högre bland de som endast arbetade på deltid. Timlön för bara deltidsarbetande var 17,25€ och må-

nadslön 975€, jämfört med deltidsarbetande studerande vars timlön var 12,25€ och månadslön 651,36€.

Timlön & Månadslön						
	Medellön för personer som jobbar		Finland Timlön i Euro (€)	Finland Månads- lön i Euro (€)	Polen Timlön i Zloty (PLN)	Polen Månadslön i Zloty (PLN)
Fin- land	Ja, Fulltid	Giltig	13	15	0	0
		Saknas	4	2	17	17
		Medeltal	14,307	2207,335		
	Ja, Fulltid på sidan av studier	Giltig	14	15	0	0
		Saknas	2	1	16	16
		Medeltal	14,564	2316,200		
	Ja, Deltid på sidan av studier	Giltig	56	55	0	0
		Saknas	2	3	58	58
		Medeltal	12,250	651,363		
	Ja, bara deltid	Giltig	4	4	0	0
		Saknas	1	1	5	5
		Medeltal	17,250	975,000		
Polen	Ja, Fulltid	Giltig	0	0	11	12
		Saknas	15	15	4	3
		Medeltal			15,852	3350,000
	Ja, Fulltid på sidan av studier	Giltig	0	0	10	11
		Saknas	12	12	2	1
		Medeltal			21,987	2677,272
	Ja, Deltid på sidan av studier	Giltig	0	0	23	24
		Saknas	25	25	2	1
		Medeltal			16,456	1206,458
	Ja, bara deltid	Giltig	0	0	11	11
		Saknas	11	11	0	0
		Medeltal			19,272	868,181

Tabell 4. Medellön av timlön och månadslön

Bland de polska respondenterna var lönerna mer varierande bland de arbetande, jämfört med de finländska. Bland de fulltidsarbetande polackerna var timlönen högre för de fulltidsarbetande studerande jämfört med de som bara arbetar på full-

tid, däremot har de fulltidsarbetande högre månadslön jämfört med de fulltidsarbetande studerande. Timlönen 21,99 zloty jämfört med 15,85 zloty, och månadslönen 3350 zloty jämfört med 2 677,27 zloty. Bland de deltidsarbetande är det andra vägen jämfört med de fulltidsarbetande. Deltidsarbetande studeranden har högre månadslön än de som endast arbetar deltid, men däremot har de som endast arbetar deltid högre timlön än de deltidsarbetande studerande. Timlönen för dessa var 19,27 zloty jämfört med 16,46 zloty och månadslönen 1 206,46 zloty jämfört med 868,18 zloty.

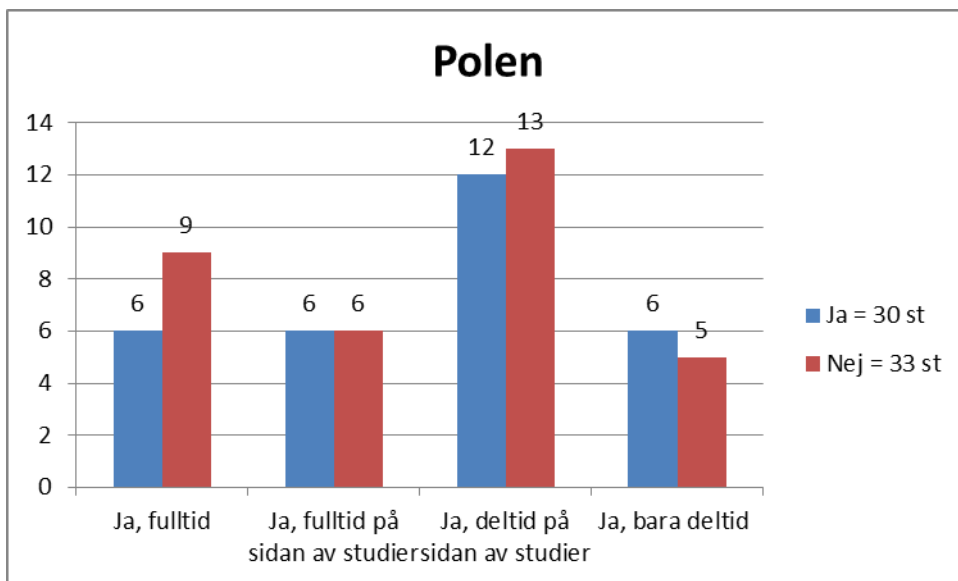
Som det syns i tabell 4 har många respondenter bestämt sig att inte utge sina löneinkomster. Av de finländska respondenterna har hela 7 stycken och av de polska 8 stycken, låtit bli att ange timlön. Vid månadslönen var det 7 stycken finländska och 5 stycken polska respondenter som inte svarat på frågan. En orsak till bortfall av svar kan vara att personen inte kommit ihåg lönen, har endast månadslön eller att det inte varit obligatoriskt att svara på frågan.

Om man jämför medellönen bland de endast fulltidsarbetande polackerna och medellönerna i teoridelen 10.1 Löner, är månadslönen nära medellönen i Polen dvs. 3 521,67 zloty (respondenterna 3350 zloty). Problemet med jämförandet mellan den polska medellönen och denna undersökning är, är att man borde ha mer respondenter för att få ett pålitligare svar.

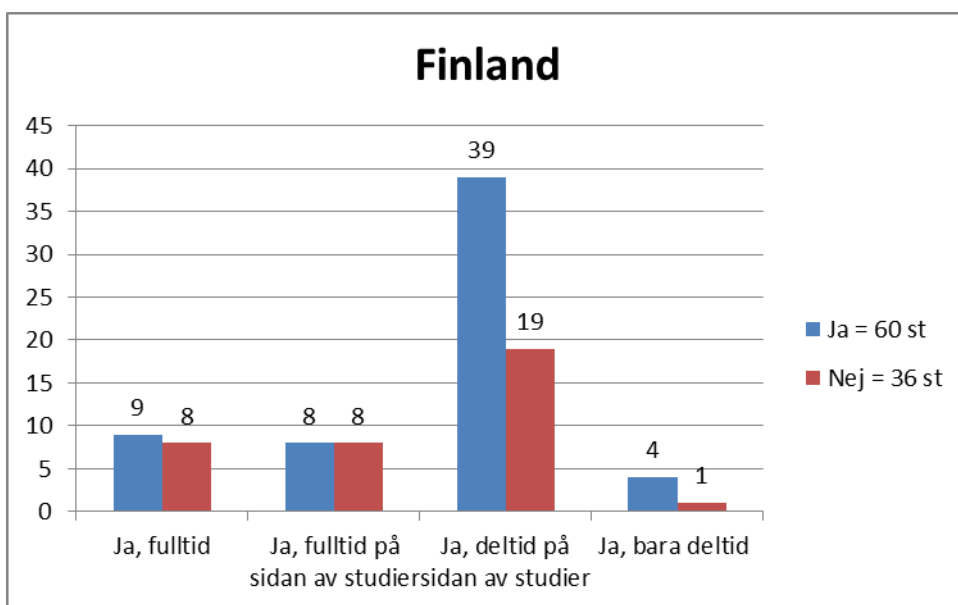
12.3.2 Är du nöjd med din lön?

Figur 8 och 9 visar hur nöjda de arbetande respondenterna är med deras lön. Bland de polska respondenterna var majoriteten, 52,4% missnöjda med sin lön, gruppen fulltidsarbetande var missnöjdaste med lönen.

Bland de finländska respondenterna var man mer nöjd med sin lön inom alla grupper. De finländska respondenternas nöjdhet uppsteg till 62,5%. Nöjdast med lönen var deltidsarbetande studerande där två tredjedelar i gruppen upplevde att lönen var bra.

Figur 8. Nöjdhet med lönen bland de polska arbetandena

figur 9. Nöjdhet med lönen bland de finländska arbetandena

För att få reda på varför respondenterna var antingen nöjda eller missnöjda med lönen valde jag att sätta ett kommentarsfält för att få veta åsikter för valet. Hela 51 stycken av de 63 polska respondenter gav åsikter kring lönen, 21 stycken som ansett att lönen var bra och 30 stycken som var missnöjda med lönen. Bland de nöjda respondenterna var det många som tyckte att lönen motsvarar den

jobbmängd man har, är tillräcklig att leva på men också att lönen är bra för att vara en praktikplats. En respondent poängterade att lönen inte har betydelse eftersom jobberfarenheten man får är det viktigaste. Bland de missnöjda respondenterna tyckte majoriteten att lönen är för låg. Lönen är inte tillräcklig för att leva på och lönen motsvarar inte kvalifikationerna man har. Några respondenter tyckte att den polska beskattningen var för hög, arbetsgivare utnyttjar studeranden med att ge låga löner och mycket arbete, och lönen motsvarar inte arbetsmängden.

Bland de finländska respondenterna gav 68 av 96 stycken fritt formulerade åsikter. Av de 68 åsikter var 41 respondenter nöjda med lönen och 27 stycken missnöjda. Bland de som är nöjda med lönen framkom det från åsikterna att majoriteten tycker att den lön de har är tillräcklig för att täcka utgifterna och klara sig på. Respondenterna tyckte även att lönen de har motsvarar jobbmängden och de kvalifikationer man har, och förväntar sig därför inte en högre lön. Bland de missnöjda respondenterna tycker majoriteten att lönen inte är tillräcklig eller att den är för låg att leva på, men även att den inte motsvarar den jobbmängd man gör eller det ansvar man har inom jobbet. Några säger även att de borde få mer lön jämfört med deras utbildning och några vill endast ha en högre lön.

När man jämför de polska och finländska respondenternas åsikter om lönen kan det konstateras vara väldigt liknande. De nöjda respondenterna tycker att lönen räcker bra att leva på och motsvarar jobbmängden man har. Bland de missnöjda respondenterna var majoriteten av åsikten att lönen var för låg och täcker inte levnadskostnaderna.

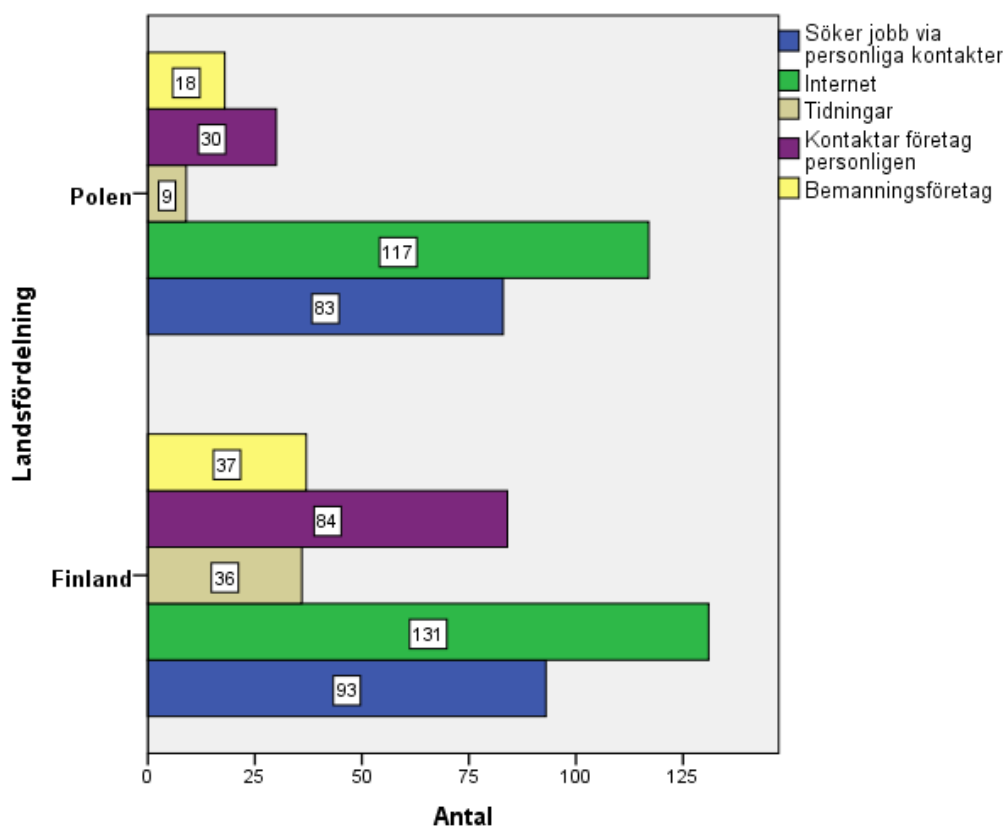
12.4 Arbetsmarknad

Frågorna inom området arbetsmarknad är gjorda för att få en bild av åsikter och tankar kring arbetslivet. Jag kommer att redovisa vilka kanaler respondenterna söker jobb via, känner de att det är lätt att hitta jobb som motsvarar deras kvalifikationer och om det är lätt att avancera inom arbetslivet och få högre positioner inom företag. I de två sistnämnda frågorna har det även funnits ett kommentarsfält där jag bett respondenterna att förklara varför de svarat som de svarat. Genom de öppna kommentarsfälten ville jag få reda på vad som påverkar åsikter och tankarna

kring valet. Frågorna har varit obligatoriska att svara på, men kommentarsfälten frivilliga.

12.4.1 Genom vilka kanaler söker du jobb?

I figur 10 har respondenterna svarat på frågan genom vilka kanaler de hittar och söker jobb. Frågan ställdes som flervalsfråga dvs. respondenten kunde välja mer än ett svar. Bland de polska respondenterna var medeltalet 1,88, vid val av hur många kanaler de söker jobb via, däremot var de finländska respondenternas medeltal 2,47 per person. Man kan därmed konstatera att finländare söker jobb via fler kanaler.

Figur 10. Vanligaste kanaler att söka jobb via

Som det syns i figur 10 är det populäraste kanalen att hitta jobb i båda länderna via internet. Internets andel vid jobbsökande bland polackerna var 45,5%, på

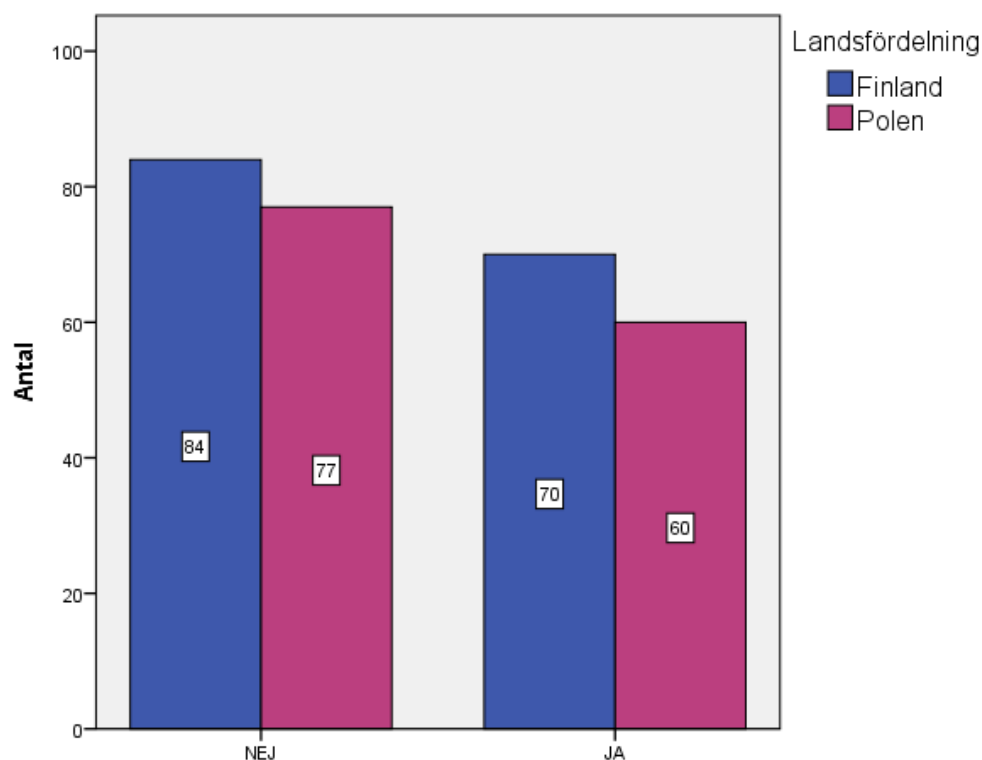
andraplats är; söker jobb via personliga kontakter med 32,3% andel. 11,7% av respondenterna kontaktar företag personligen, 7 % via bemanningsföretag och 3,5 % hittar jobb via tidningar. Även om de finländska respondenternas vanligaste val att hitta jobb via internet, dvs. 34,4%, är de andra kanalerna mer jämna jämfört med de polska respondenternas val av kanaler. Söka jobb via personliga kontakter, 24,4%, 22 % kontaktar företag personligen, 9,7 % via bemanningsföretag och 9,5 % via tidningar.

I båda länderna har val av jobbsöknings kanaler samma ordningsföljd i hur populära de är. Man kan konstatera att internet och personliga kontakter är de vanligaste sätten att söka jobb. Men det är mer vanligt i Finland att kontakta företag personligen och söka jobb via tidningsannonser. Bemanningens popularitet är ganska liknande mellan länderna.

12.4.2 Är det lätt att hitta jobb som motsvarar dina kvalifikationer?

I figur 11 har respondenterna svarat på om de känner att det är lätt att hitta ett jobb som motsvarar deras kvalifikationer. Respondenterna har svarat antingen Ja eller Nej på frågan, med ett frivilligt kommentarsfält under där de kan förklara varför.

Som man kan se i figur 11 är svarsfördelningen mycket jämn bland länderna. Majoriteten upplever ändå att det inte är lätt att hitta ett jobb som motsvarar deras kvalifikationer. De polska respondenternas andel uppgick till 56,2% och bland de finländska 54,5%. Detta betyder att de som upplevde att det är lätt att hitta jobb som motsvarar deras kvalifikationer, uppgår andelen bland polackerna till 46,8% och bland finländare 45,5%.

Figur 11. Är det lätt att hitta jobb som motsvarar sina kvalifikationer

Jag bad respondenterna att motivera sitt svar i ett frivilligt kommentarsfält för att kunna förstå deras val av svar. Totalt fick jag 178 kommentarer vilket betyder att 45,5 % av respondenterna valt att kommentera. Delningen bland de som svarade JA på frågan har 70 respondenter lämnat en kommentar, varav 29 är finländare och 41 polacker. Vid svarsalternativet NEJ lämnade 108 respondenter kommentarer, varav 50 finländare och 58 polacker.

Bland de polska respondenterna som svarat JA på frågan har det framkommit i kommentarerna att majoriteten, en tredjedel av svaren, säger att det är lätt att hitta jobb om man har språkkunskaper i åtminstone två-tre språk. En stor del av kommentarerna framhävde att det finns mycket jobb att söka och att branschen man skolat sig inom är bred t.ex. ekonomi. Några respondenter tyckte även att jobb med lägre kvalifikationer är lätta att få. Bland de som svarat NEJ på frågan, handlade närmare hälften av kommentarerna om att konkurrensen bland sökande är för hög. Brist på erfarenhet och att det finns för lite jobb för tillfället var likaså ofta uppkommande kommentarer. Några kommentarer handlade om att specifika

branscher inte anställer folk för tillfället, vissa tycker att det är mycket svårt att hitta ett jobb över huvudtaget, men även brist på personliga kontakter i företag är en faktor som påverkar negativt vid jobsökande.

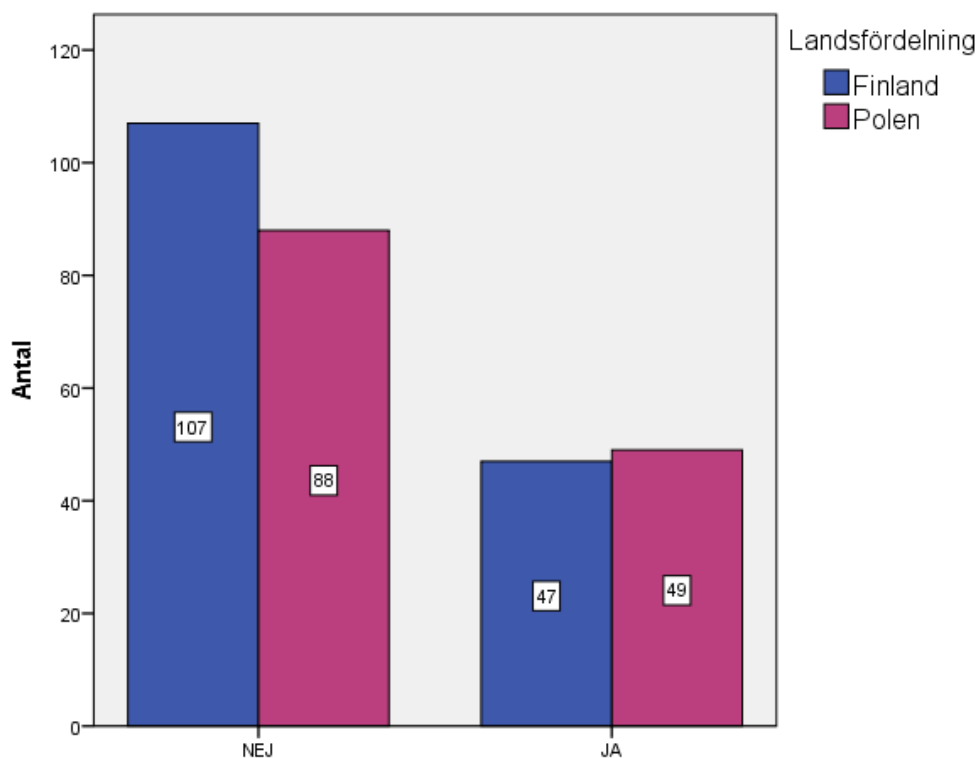
Majoriteten bland de finländska respondenterna som svarat JA, tyckte att det är lätt att hitta jobb som inte kräver så mycket kvalifikationer men också inom vissa branscher är det lättare att få ett jobb, t.ex. sjukvården. Många säger också att det är lätt att hitta ett jobb inom branschen men svårare att hitta ett inom sin specialisering. Även jobberfarenhet och kontaktnät påverkar att det är lättare att hitta ett jobb. Bland de som svarat NEJ, har majoriteten kommenterat att det är svårt att få jobb på grund av den ekonomiska situationen. Eftersom den ekonomiska situationen påverkar både företag och privatpersoner är det få lediga arbetsplatser. Även för hög konkurrens bland sökande, svårt att veta vilka företag som anställer arbetare och brist på språkkunskap samt bristen på erfarenhet, höga förväntningar och låg skolning är andra åsikter varför det är svårt att få ett jobb.

När man jämför åsikterna bland respondenterna från Finland och Polen finns det många liknande åsikter t.ex. bland de som upplevt det är lätt att få jobb som motsvarar sina kvalifikationer är att branschen är bred, det finns jobb och lägre kvalificerade jobb är lättare att få. Bland de som upplever att det är svårt att få jobb, tycker respondenterna är konkurrensen bland sökande hög, få arbetsplatser och brist på erfarenhet var de största faktorerna varför man upplever att det är svårt att få ett jobb. Även språkkunskaper spelar roll vid arbetssökning. Finländare nämner oftare den ekonomiska krisen medan polackerna säger att arbetsgivarnas krav på erfarenhet är för höga.

12.4.3 Tycker du det är lätt att avancera inom din bransch, att få högre positioner inom företag?

I figur 12 har respondenterna svarat på om de upplever att det är lätt att avancera inom sin bransch, genom att få högre positioner inom företag. Respondenterna har svarat antingen Ja eller Nej på frågan, med ett frivilligt kommentarsfält under där de kan förklara varför.

Majoriteten av respondenterna tycker det är svårt att avancera inom sin bransch. Bland polackerna anser 64,2 % att det är svårt och bland finländarna 69,5%. Andelen polacker som tycker det är lätt att avancera inom sin bransch var därmed 35,8% och finländarnas del 30,5%. Man kan konstatera att svarsfördelningen mellan länderna är mycket lika.

Figur 12. Respondenternas upplevelse om det är lätt att avancera inom sin bransch

I det öppna kommentarsfältet valde 136 stycken dvs. 34,8% av respondenterna, att kommentera åsikter kring sitt val. Polackernas andel var 71 svar, 20 för JA och 51 för NEJ. De finländska respondenternas andel var därmed 65 stycken, varav 21

svarade JA och 44 NEJ. Även här var svarsfrekvensen väldigt jämn mellan länderna.

Bland de polska respondenterna som upplevt att det är lätt att avancera inom sin bransch, har det framkommit många åsikter. Några säger att det beror på arbetstagarens personlighet och några på erfarenheten man har och får. Inom stora företag finns mer positioner och språkkunskaper ökar möjligheter att avancera i karriären. Några respondenter visste inte orsaken till varför de anser det är lätt att avancera i arbetet.

Bland de som upplevt att det är svårt att avancera inom sin bransch är kommentarerna väldigt olika. Stor konkurrens och arbetsgivarnas förväntningar på erfarenhet är några orsaker varför det är svårt att avancera inom arbetslivet. Kommentarer om företagets storlek var väldigt kontroversiella. Vissa ansåg att det var svårt att få nya positioner inom stora företag medan vissa tyckte det var svårt att få positioner inom mindre. Däremot var det många som ansåg att oberoende på företagets storlek var det viktigt att ha kontakter för att över huvudtaget ha en möjlighet för att nå högre positioner. Några tyckte att arbetsgivare inte uppskattade unga arbetstagare och påverkade därför negativt på chansen att avancera. Fåtal tyckte att det inte fanns en möjlighet att avancera över huvudtaget, alltför hårt jobb och inga förväntningar var även åsikter varför det är svårt att avancera inom sin karriär.

Bland de finska respondenter som ansett att det är lätt att avancera i sin bransch anser majoriteten att genom hårt jobb får man lätt nya möjligheter för att kliva framåt i karriären. Genom att arbeta mer än vad arbetsgivaren förväntar, ta ansvar inom sina arbetsuppgifter och ha högre utbildning är också faktorer på varför man upplever att det är lättare att avancera. Beroende på företagets storlek tycker respondenterna att det ändå lättare att nå högre positioner inom stora företag. Bland de som ansett att det är svårt att avancera inom arbetslivet var det många som studerade och inte hade insikt i vad som krävs för att nå högre positioner eller upplevde att de inte kan avancera inom arbetslivet för tillfället. Bland de som hade kommentarer för varför det är svårt att avancera inom karriären upplevdes det att brist på erfarenhet, små företag och möjligheten för att kunna avancera var all-

mänt låga på arbetsplatsen. Även den ekonomiska situationen påverkar jobbplatser för att få positioner öppnas för tillfället och arbetsgivare har för höga krav för att kunna avancera inom arbetslivet.

Vid jämförande av de polska och finländska respondenterna kan man konstatera att de polska respondenternas åsikter var mer splittrade. Åsikterna i länderna var ändå liknande. Erfarenhet och konkurrens inom arbetslivet påverkade både positivt och negativt bland respondenterna. Företagets storlek och kontakter har även en stor roll när man söker möjligheter för att avancera i karriären. Man kan konstatera bland kommentarerna; bara man arbetar hårt och strävar till högre mål, har respondenterna upplevt att allt är möjligt.

13. SAMMANFATTANDE DISKUSSION

I detta kapitel kommer resultaten sammanfattas, validiteten och reliabiliteten diskuteras och förbättringar och fortsatt forskning framförs. Kapitlet avslutas med några slutord där allmänna kommentarer kring arbetet framförs.

13.1 Resultatdiskussion

Syftet med undersökningen var att jämföra svaren i frågorna mellan de finländska och polska respondenterna, för att få en bild på skillnaden mellan arbetslivet i Polen och Finland. Genom det öppna kommentarsfältet i frågor som var av karaktär Ja eller Nej, har åsikterna gett en förståelse på varför respondenten svarat som de svarat. Genom frågorna har man även fått en insikt i vad som påverkar arbetslivet i respektive land. Svartsfördelningen var mycket jämligt i alla frågor, vilket gjorde jämförandet lättare och smidigare.

Resultatet av undersökningen visar att respondenterna i respektive land har en väldigt liknande syn och upplevelser från arbetslivet. De största skillnaderna mellan länderna var ålder när respondenterna fått sitt första jobb och kontrakts typ för det jobbet. Finländare inträder arbetslivet tidigare i form av sommarjobb medan polacker börjar i senare ålder med vanligare kontrakt på deltidsjobb. Bland respondenterna var det vanligare att arbeta på sidan av studierna i Finland. Bland de polska respondenterna som arbetade var majoriteten missnöjda med sin lön, fast åsikterna var relativt jämna mellan de nöjda och missnöjda bland svarsgrupperna. Bland de finländska respondenterna som arbetade deltid på sidan av studierna var dessa nöjdaste med sin lön.

I alla andra frågor som ställdes till respondenterna var svaren väldigt liknande mellan länderna. Svartsfördelningen var nästintill identiska och kommentarerna i de öppna kommentarsfälten likaså. Vilka kanaler man söker jobb via hade samma ordning bland grupperna dvs. vanligaste sättet att hitta jobb är via internet och personliga kontakter. Majoriteten av respondenterna upplevde både i frågorna ”Är det lätt att hitta jobb som motsvarar dina kvalifikationer?” och ”Tycker du det är lätt att avancera inom ditt arbetsliv, att få högre positioner inom företag?” att frå-

gorna inte stämde. Åsikterna i dessa frågor var liknande och kommentarer som gavs påverkades mycket av erfarenhet, konkurrens och marknadsläget.

13.2 Validitet och reliabilitet

Vid en enkätundersökning uppstår oftast frågan hur korrekta svaren är. Beträffande säkerheten i undersökningar använder man sig av begreppen validitet och reliabilitet. I en enkätfråga menar validitet frågans förmåga att mäta vad den avser att mäta, dvs. hög validitet har lite systematiska fel. Reliabilitet avser hur upprepade mätningar ger samma svar dvs. hög reliabilitet har en stor sannolikhet på att svaren kommer att vara de samma oberoende på tidpunkt. När både validiteten och reliabiliteten är hög är kvaliteten bra för undersökningen. (Ejlertsson 2005, s 99-100)

Jag anser att resultat kvaliteten är bra eftersom datainsamlingen har gjorts via webbenkät och dataöverföringen skett automatiskt till ett statistiskt analyseringsprogram. Analysering av diagram och tabeller är främst gjorda i analyseringsprogrammet SPSS men några få tabeller är även gjorda för hand i dataprogrammet Excel. Vid användning av programmet Excel har jag kontrollerat noga att informationen är inmatad rätt för att undvika misstag.

Tillsammans fick jag 291 svar vilket jag anser är en bra mängd. Fördelningen mellan de polska och finländska respondenterna anser jag är bra eftersom delningen är jämn mellan både landsfördelning, kön, ålder och arbetstagare. Jag anser att pålitligheten av svaren är tillräckliga för att kunna generaliseras och jämföras. För att ha fått en högre tillförlitlighet kunde enkäten ha varit tillgänglig längre och en påminnelse kunde ha skickats ut i skolorna.

Validiteten och reliabiliteten för frågorna i kapitel 12.3, som var endast riktade till de som jobbar, anser jag att svaren inte är lika pålitliga pga. bortfall eftersom frågorna inte kunde göras obligatoriska. Dessa frågor kan ses mer som riktgivande för att veta vad respondenterna tjänar.

Frågorna med öppna kommentarsfält anser jag vara pålitliga även om inte alla respondenter kommenterat åsikter. Kommentarer som bearbetats har oftast haft

åsikter som majoriten upplevt som samma, och kan därmed generaliseras som allmänna orsaker.

13.3 Förbättringsförslag

Vid resultatbearbetningen kom det upp idéer och saker som kunde ha gjorts annorlunda. Eftersom undersökningen var på en väldigt generell plan så kunde man ha fokuserat sig mera på en viss frågegrupp t.ex. frågor inom arbetsmarknaden.

Problematiken med frågegruppen som var riktade till endast de som arbetade och anledningen till att svarsalternativen inte kunde göras obligatoriska, resulterade i bortfall av svar. Man kunde antingen ha lämnat bort denna del eller göra en skild enkät för arbetande och arbetslösa. Men eftersom målet var att jämföra det polska och finländska arbetslivet ser jag ändå att det var viktigt att gå in på så många olika delområden för att ge en bredare bild.

13.4 Förslag till fortsatt forskning

Arbetslivet är ett brett område att undersöka och eftersom undersökningen som gjordes var väldigt smal, kan man göra en allmänt bredare undersökning. Förslag till vidareforskning kunde vara t.ex. att ta reda på inom vilken bransch respondenterna är jobbar/studerar inom, vilka förväntningar man har för framtiden och hur ofta man byter jobb. Genom att göra en skild enkät för arbetstagare och arbetslösa kunde man fokusera mer på frågor som är riktade till dessa grupper. Exempelvis för arbetslösa, inom vilken bransch de söker jobb inom, hur de finansierar levnadskostnaderna osv.

För att öka mängden respondenter skulle man kunna ta kontakt med fler skolor där undersökningen kunde göras. Även tiden för undersökningen kunde ha förlängts och påminnelser sändas ut.

13.5 Slutord

Avslutningsvis vill jag framföra att arbetet varit mycket intressant och lärorikt, men också krävande. Syftet med arbetet som var att sammanställa en landsprofil om Polen och en undersökning som jämför det polska och finländska arbetslivet, anser jag har lyckats bra. Utöver all den fakta jag lärt mig om landet kan jag även utföra en enkätundersökning i praktiken. Jag hoppas och tror att andra läsare har lärt sig mycket om landet och fått en bra uppfattning om skillnader i arbetslivet.

Jag är glad att respondenternas antal i undersökningen var jämt fördelat och att de tagit tiden att svara på undersökningen. Undersökningen lyckades bättre än förväntat och resultatet överraskade positivt. Polen och Finland hade mer liknande arbetsliv än förväntat, vilket var intressant att se efter att ha bott i Polen under studentutbytet.

KÄLLOR

Böcker

Allen, G. 2005. Culture smart, Poland, A quick guide to customs & etiquette. London. Kuperard.

Ejlertsson, G. 2005. 2:a upplagan. Enkäten i praktiken, en handbok i enkätmetodik. Lund. Studentlitteratur.

Elektroniska publikationer

Encyclopædia Britannica

<http://global.britannica.com/EBchecked/topic/680717/zloty>

Landguiden

<http://www.landguiden.se>

Europeiska kommissionen

<http://europa.eu>

The Expat Arrivals Guide To Poland

<http://www.expatarivals.com/poland/cost-of-living-in-poland>

Polska, Polska Statens Turistbyrå

<http://www.polen.travel/sv/>

Utrikesministeriet

<http://formin.finland.fi/>

Trading Economics

<http://sv.tradingeconomics.com/poland/>

Svenska Resenätverket AB

<http://www.valutor.se/PLN>

Główny Urząd Statystyczny - Central Statistical Office, 2013. Employment, wages and salaries in national economy in 2012. Hänvisat 24.3.2014

http://www.stat.gov.pl/cps/rde/xbcr/gus/LS_employment_wages_salaries_2012.pdf

Artiklar

Hyvönen H. 2013. Yli Itämeren, halki Euroopan. Ulkoasiainministeriö. Hänvisat 18.3.2014.<http://www.kauppapolitiikka.fi/public/default.aspx?contentid=277241&nodeid=1404>

Sawa Ł, 2013. Polish tourism industry – growing more and more every year. Ministry of treasury. Hänvisat 19.3.2014. <http://msp.gov.pl/en/polish-economy/economic-news/4421,Polish-tourism-industry-growing-more-and-more-every-year.html>

OECD, 10.3.2014. Poland can grow faster through labour market and pro-competition reforms, OECD says. Hänvisad 24.3.2014. <http://www.oecd.org/newsroom/poland-can-grow-faster-through-labour-market-and-pro-competition-reforms.htm>

Enkät

This survey is made by Mia Fagerholm.
I'm studying international business at Vaasa University of applied sciences in Vaasa, Finland.

The main aim of this survey is to compare and recognize the main differences between the Finnish and Polish Labor market of young adults.
The answers will be used in a thesis about Poland.

Survey about labor market

The survey will only take a few minutes to answer.

Basic information

Gender

- Female
 Male

*How old are you?

--Select--

Where do you live?

- Finland Poland Other
-

Labour market

At what age did you start working?

Only numbers

What kind of contract was the first job?

- Summer Job
 Part time job
 Full time Job
 Working with a parent
 No answer

Are you currently working?

- Yes, Fulltime
 Yes, Fulltime at the side of my studies
 Yes, Part time at the side of my studies
 Yes, Only part time
 No, I'm just studying
 No, I'm unemployed

If you don't have a job, skip the three following questions

How much is your hourly wage/salary?

Don't forget to add the currency of your salary.

How much is the average salary that you get in one month?

Don't forget to add the currency of your salary.

Are you satisfied with your salary?

- Yes
- No

Explain why ?

Labour market

Through what channels do you apply for jobs?

(Multiple choises)

- Personal contacts (Friends, family)
- Through the internet
- From newspapers
- Contacting company personally (telephone, going to actual company and ask)
- Employment agency

Is it easy to find a job that meets your qualifications?

- Yes
- No

Explain why?

Do you find it easy to advance in your career, to get higher positions within companies?

- Yes
- No

Explain why?

Proceed

Save

Följebrev till Vasa Yrkeshögskolas studerande

Dear student,

I'm a Swedish speaking international business student who is writing my thesis about Poland, this survey will be asked in both Finland and Poland and I would appreciate your participation.

The aim of the survey is to compare differences in labor market between these countries.

Below is the link to the survey which only takes a few minutes to answer,
<https://e-lomake.puv.fi/elomake/lomakkeet/4129/lomake.html>

Kiitos, Tack and Thank you for you participation.

Best regards
Mia Fagerholm

Följebrev till Cracow University of Economics I Polen

Hello,

My name is Mia Fagerholm and I study International Business at Vaasa University of Applied Sciences in Finland. I was on exchange in Krakow, Poland at Cracow University of Economics and I was inspired to make my thesis about Poland. My thesis compares the differences between Finnish and Polish labor markets with an aim on young adults in the age of 18-30.

To be able to compare these two countries I need the send a survey to students in both countries. I would very much appreciate if you could forward this email with my survey to your Polish students.

Below link for survey;
<https://e-lomake.puv.fi/elomake/lomakkeet/4129/lomake.html>

Thank you in advance.

Best Regards
Mia Fagerholm

Öppna svar för fråga 12.3.2 Är du nöjd med din lön?**Finland****JA**

1. It cover all costs
2. It's the highest salary I've had yet.
3. Office work, satisfied with my working hours (daytime mon-fri.)
4. It's a decent hourly wage, only thing that could improve are the amount of hours I work.
5. I've started so low and I can buy everything I need
6. Money is enough to manage and studies need time too.
7. because I get what I deserve and I get salary raise every year
8. I recently started a new job so it's ok for now
9. Together with the student allowance, it's enough to pay for my living
10. I teach dance so i have four dance lessons in a week
11. I have no earlier experience in the field
12. ok for a female
13. It's enough for me to live without money problems.
14. Enough to make a decent living.
15. Because its only part-time job and it covers the most important costs of living
16. don't have time to work more, don't expect higher hourly salary anyway
17. I'm a substitute for a teacher, so I go to work rarely but I get paid well.
18. It is sufficient in comparison to my education and experience for the work I do
19. In my first job corresponding to my education, the salary is higher than the average in my field.
20. I can't expect any more when I have so little experience
21. i don't work so much, so it's okay
22. Leisure time is precious. And I need to buy only food nowadays (I have too much stuff already).
23. The simple jobs I do are an easy way to earn extra cash
24. It's a good starting point
25. I work as a group workout leader and i get 20€ for each workout, good salary for such a small work.
26. It's enough for me. Incomes are bigger than my costs.
27. I get by with it; I've never gained too much. And it's the same amount everyone is paid for the job.
28. I don't have to work that much and I still survive
29. Could be higher, but satisfactory.
30. It's a cleaning job, so I can't expect much more than I earn.
31. I think the salary is right and corresponds to the works level of challenge
32. I think the salary is good as i just graduated.
33. I earn what I expect to earn from the job I'm doing
34. Hourly salary is okay at this time but in the future I would like to have bigger hourly salary e.g.
35. I think salary is not important, atm. i want to learn more new things.
36. den är tillräcklig för mina utgifter
37. it's enough for the amount i work in a month
38. it is enough, because I'm still studying
39. Good enough for only working Saturdays.
40. Its ok salary, when I'm studying at the same time.
41. It's enough to survive during the studies

NEJ

1. Too low
2. The salary doesn't match the amount of work I do.
3. Hard work and also night time and a lot of responsibility....
4. I have an education that fits my job but I still don't get a raise
5. could be better because of amount of work
6. I need more money because I don't get any money from Kela
7. It covers my expenses and I get to save some each month, but in the future I want to earn more.
8. It is not enough for my needs
9. I can hardly last till my next salary, because my husband is in the army at the moment.
10. Not enough
11. it is very small price for my time.
12. This is practical training for my degree and I'm currently not getting paid for it.
13. Too low.
14. The work i am doing is important and the salary is way too small!
15. I want more
16. I barely get by.
17. I work in 3 shifts and the evening bonus is too low. I work nights too.
18. it isn't enough
19. I wish I had the opportunity to work more
20. Could be more :)
21. Considering my tasks and responsibilities at work, i would prefer to get a few euros more an hour.
22. Compared to the amount of work empossed, the salary is quite low
23. Could be more...
24. Should be >3k €/month, around 4k €/month for my current position
25. it is not enough compared to my responsibilities
26. arbetsuppgifterna har ökat, men lönen har inte gått att höja
27. Levnadskostnaderna för höga emot vad lönen ger.

Polen**JA**

1. I work only 5h per week and earn 500. In most cases you have to work twice more to earn this amount
2. Enough for a paid internship - i guess :)
3. I am young, I study and I can earn good money
4. high hourly wage
5. It's just 15 hours per week.
6. Because it is much higher than my previous salaries.
7. Is ok for part time job :)
8. at the age of mine it's satisfied but certainly my ambitions are higher
9. it's fine for a first job
10. I only work 4 hours a week and it's enough for my expenses.
11. it's sufficient to cover my monthly needs
12. It's all for my personal spending
13. paid internship
14. enough just to get some pocket money for additional expenses
15. It's 11 PLN per hour and I am just a tour guide what I like very much!

16. Cause I earned more than my other friends, who's paid around 8 z? brutto per hour
17. It's enough for me to spend it on my own needs
18. as my first serious job my wage seems to be near average of Poland (after recalculating to fulltime)
19. I am still studying (doing my M.A.) so this is satisfactory as for Polish reality
20. Cause I didn't care about money, just about the experience/skills to gain and a good schedule.
21. I don't need more :)

NEJ

1. Not enough
2. Doing so many things it would be better to earn more
3. It is barely enough to live.
4. I'm university teacher, work only form Oct. to Jun. (academic year, at vacation I don't get salary)
5. My competences are much higher, so the value of the work I'm doing is bigger.
6. It is to small
7. Too low.
8. it's not enough money to support myself
9. It's not enough to pay my rent for a room.
10. compare to polish salaries yes- but still I think it's not much for the job I'm doing
11. It is unbelievable low
12. It's too low. Employers do use students to work, paying them really low, and they work hard and well
13. Because I have an experience and I work in a foreign language, but this just internship contract.
14. It's too low. My qualifications are not appreciate in adequate way.
15. It's too low for a physical work
16. cost of living in PL at the same level as in EU, but polish people earn 4 times less
17. would like to receive more but don't have time to work more because of my class schedule
18. The salary is not equal to the amount of tasks I am responsible for.
19. It is not enough
20. too low
21. My salary partly depends on customers I serve
22. It could be better.
23. I'm on probation so its lower
24. Living costs are higher than salary
25. I'm Finnish, and as such used to the Finnish level of pay (but my current salary is ok for Poland)
26. not enough to live without concerns
27. I could make much more if it wasn't for the taxation in Poland
28. I was offered new position in different company add the salary is much better :)
29. Inadequacy between duties and level of salary (too small).
30. I think that in my country the salary is too low to live, pay the rent, etc.

Öppna svar för fråga 12.4.2 Är det lätt att hitta jobb som motsvarar dina kvalifikationer?**Finland****JA**

1. My education is wide!
2. In internet you can easily find anything
3. I am studying business and is easy to find a job related to business for example selling
4. There are many jobs available that I like.
5. I'm study nursing and it's easy to find job
6. I am a Nurse
7. I don't have so high qualifications now when my education level is so low
8. My business (social work) is a labor shortage
9. People contact me personally and I'm willing to work with most anything.
10. CV is so long already.
11. There're a lot of available places
12. I think there's much work available in my career.
13. It's easy to find a job that matches my education in general but harder to find one for my expertise
14. 30 år inom bankverksamheten har gett en bred kunskapsbas
15. I only work at places I am fully satisfied
16. Det finns många arbetsplatser inom min utbildning
17. I happened to find this job via a relative. I've previously had positive response to applications.
18. I can do many vocations. (Not getting my first degree.)
19. So far my qualifications have been low
20. If you really want a job within my area you will find one
21. There are a lot of people who apply for the same job. And sometimes there are no available jobs
22. I'm not yet too qualified, so.... :) Only a high school graduate atm.
23. It is easy to find, but hard to get.
24. The jobs that I've got so far have met my qualifications
25. Because in nursing there are multiple choices
26. I found my job when i was working in summer time
27. There are always many job applications about selling/marketing.
28. I have found the job I like!
29. Sometimes it is

NEJ

1. The possibilities are bad right now due to economic reasons
2. The bad economy
3. Job market within tourism is not good
4. Expressions are often too high
5. Too many apply for the same jobs, the current job-market situation
6. High competition
7. I'm socially restricted
8. High standards
9. Usually people work in lower positions because there is always somebody more qualified

10. Because there no enough opportunities
11. language is a barrier
12. There aren't many available jobs that my education meets.
13. Environmental technology is about bit everything but nothing enough to get a job.
14. Hard to say. There just aren't good jobs much available
15. Still studying, but they see us as students and put heavier burdens on existing workers instead?
16. Specialized in Human Resources, which is just a small field.
17. I would like to work in tourism industry but there aren't many those kind of jobs in Vaasa region
18. It's hard to get a job you want if you haven't an education.
19. For the moment it's hard to get work, because companies don't hire that much
20. No, because the competition for those jobs is high
21. Work time are wrong
22. Because, most of the jobs are part-time so they are not very secure when you think about the future
23. In my area of studies, there are very few jobs at the moment
24. I have not studied enough yet.
25. I study tourism, not that many jobs in that field at the moment.
26. Overcrowded market
27. Companies are not hiring right now.
28. I study tourism and most companies have been downsizing at the moment
29. Very few companies are hiring at this time and there are many that applies
30. At the moment the market situation is very tricky. Companies are saving.
31. living in a small city there is not so many choices
32. I studied languages, and unfortunately, there is not a high demand for language majors.
33. it's hard to compete against people who can show their qualification better
34. There are too much hidden work places which are not in open vacancies.
35. It is difficult to get a job if you can't speak Finnish or Swedish
36. Most IT jobs are for programmers which isn't my strength
37. My field doesn't have many available jobs
38. vacancies are scarce nowadays
39. yes, maybe to my knowledge but not to my education level
40. I don't know. Haven't really applied to any "real" jobs yet.
41. I don't know why
42. I'm not so sure what I am good at
43. need experience
44. not a lot of options on the job market
45. Because of the current economic downturn and company cut downs
46. It's hard to know, sometimes, who is looking for workers and who isn't.
47. It is easy to get employed by the same company where you have worked before. To get into a new companies
48. Right now the market situation in Finland is not really good.
49. There is not so many job offers on my job field.
50. I don't have so much experience about my field and special a little bit demanding tasks.

POLEN
JA

1. My faculty is very general, I can adapt quickly to the related kind of job.
2. For now I don't have high expectations
3. I speak 3 foreign languages, which are needed in Polish companies and a lot of different experience.
4. Too many people with similar experience and education.
5. I'm a philologist and when you know at least two foreign languages it's no very hard to find a job.
6. employers want us to be young, ambitious, well qualified and have an experience in the same time
7. I know two foreign languages and I study International Business
8. I was working in England and they only ask me if I can speak English
9. There is a high demand now for people qualified in economic area.
10. There are many companies for which motivation and ability to learn is more important than experience
11. It's usually part time job, just for a few months
12. Because I don't have qualifications, so I'm not looking for anything specific.
13. Currently I'm just qualified to work in stores as an assistant/ cashier.
14. Yes. I work in a student's organization and I improve my skills constantly
15. I try to develop my language skills and those are sought after on the Polish job market right now.
16. in Cracow they need people with my qualifications
17. I am just starting in my career, and thus there are various entry-level jobs that match my education
18. a lot of companies looking for people like ma
19. I'm studying Russian and this language is becoming more popular in my country.
20. There are plenty of job offers for teachers who learn foreign languages
21. It's IT
22. There are a lot of advertisements, tons of jobs can be find online
23. in every job the experience is needed and i have none
24. fluent speakers of foreign languages are eagerly searched for
25. In IT world finding a job is piece of cake
26. only skill that is required in many companies in Krakow is fluency in at least 2 foreign languages
27. I am fluent in three languages which certainly helps in an outsourcing haven like Cracow
28. I'm looking for job in IT and nowadays it is ubiquitous.
29. That's not so difficult to find any job, knowing 3 languages.
30. I have not much qualification yet, so I can do pretty much anything.
31. Because I teach kids English and we have a huge demand for that.
32. I'm working in HR area, outsourcing - so in Krakow it's quite easy
33. There are tons of internship opportunities in both Krakow and Warsaw
34. a lot of job offers for students with knowledge of foreign languages
35. several agencies offer part-time job for students
36. I am studying brand new faculty (Controlling) and market need people who graduate this faculty
37. There are lots of companies in Cracow who need people studying Economics or similar courses
38. quite east as in Krakow there are plenty of companies who offer satisfactory conditions
39. I'm a graduate of English studies, office workers with English/English teachers are still needed
40. It's not as easy as if I was an engineer f.e, but I speak 3 languages fluently

41. I'm studying two languages. The market needs people like me.

NEJ

1. I have no idea. I have experience, I have time, I have good qualifications...
2. Huge competition
3. the salary is under my expectations, the working-hours are not flexible
4. because is a lot of people with the same qualifications then me
5. z powodu nasyconego rynku
6. Too much competition in the labor market.
7. Because Polish people have no skills
8. Still didn't finish my studies so yet i don't have qualifications.
9. I have no experience
10. too low supply, many students and unemployed people are looking currently for job,
11. because in Poland there are enormous unemployment, Cracow is student city coz it's employer market
12. Crisis in civil engineering industry
13. It's really hard to find any job in Poland... If you don't have personal contacts it is like lottery
14. In my profession you can get job only if you know right person, or he/she know you.
15. because I do not have experience
16. In most companies soft skills are more required than certificates.
17. It's very hard to find a job if you study daily or don't study at all, especially in shops.
18. I don't have enough experience, which is hard to get while studying.
19. Companies need young people with experience (impossible to gain)
20. I'm not experienced enough.
21. there are not many jobs available
22. It's hard to find a part time job in the business industry/
23. Labor market in Poland is full of same potential candidates on my place.
24. My degree is also IB, thus nothing very specific.
25. no experience
26. too much unemployment people, and work for more experienced people
27. Because right now there is too less workplaces in our country.
28. they want to do unpaid internships first
29. Large competition, lots of applicants with similar qualifications.
30. high unemployed in Poland
31. there aren't a lot of types of jobs available
32. no much places
33. Big requirements, a lot of candidates.
34. Not enough experience. Employers in Poland generally require 2 years' experience when they present offer
35. I am studying spatial economy so it is really hard finding a job for that...
36. Because in Poland we've got so many students who want to find the same job like me
37. It seems to me that studies are not matching to job market enough.
38. I have no experience
39. I am a student and it's hard to reconcile my schedule at university with work
40. I'm studying psychology. There are too many psychologist in Poland
41. Everyone wants to have experience.

42. there are not many works for people with qualifications like me
43. I don't know :(
44. I have differentiated qualifications
45. I don't have the qualifications that the employers require, so that's why it is hard for me to find.
46. high competition
47. high competition
48. Too many people and not enough working places
49. it's easy to find job in big corporation but all these jobs' similar and don't meet my requirements
50. the competition is quite strong
51. Seriously, is that even a question?
52. the labor market is very competitive
53. firms want candidates with experience that students don't have
54. Because of too high expectations of Employers. They require 5 or more years of experience.
55. My qualifications are not enough for employers.
56. there are so many people studying finance (my major)
57. there is not so many food companies in Poland
58. In Poland, for students mostly they offer a job in call centers which I hate.

Öppna svar för fråga 12.4.3 Tycker du det är lätt att avancera inom din bransch, att få högre positioner inom företag?**Finland****JA**

1. Yes if it's a big company or you search for new possibilities all the time
2. With hard work and using every opportunity possible to advance.
3. If you are willing to take responsibility and know what you want, it is relatively easy to advance
4. It isn't easy, but it shouldn't be either. If you really work for it, it is possible.
5. I work hard and make sure I do more than what is just required from me to get the salary.
6. High education, high demand
7. I'm a responsible person who also asks about whether there is anything more I can do.
8. Once you are employed fulltime one usually gets new positions and opportunities over time
9. I'm not sure actually but there was no option "don't know"
10. If you present yourself in a good manner and show your true capabilities.
11. Hard to say but other companies tell about how you can get higher positions in company, it depends.
12. Gone from junior position to sr. management in ~5 years
13. Work hard and stay positive
14. Har blivit erbjuden högre positioner, själv valt att avstå p.g.a. livssituation.
15. Vet inte ännu.
16. In some companies it is, but it takes time
17. I think it's easy if you really want it
18. well, i think it's easy when you have a lot of experience and you have studied more
19. If you are good and our salary expectation it's real and not from out of the mind
20. In Finland there are usually good chances of advancement in your career.
21. There are many possibilities if you just set your mind to it

NEJ

1. Small company
2. Small company
3. the current situation: people are holding on to their positions tightly
4. I don't really have serious working experience
5. I'm socially restricted
6. While living abroad "yes", in Finland seems to be more difficult, employees have a lot of requirement
7. Demands many years work experience
8. I don't know because I don't have a job
9. I would need to be a full time worker, cant advance higher as a part-time worker.
10. No we don't have that possibility
11. I don't have experience about that.
12. Don't know, haven't been in working life much yet.
13. As a student, no experience of this yet.
14. I'm still a student and can't work full time
15. Well, being a student you don't actually need to advance in your current career.
16. Competition is very though, many have high education and long work experience

17. Very high expectations from both company and from the employee.
18. there is only a few higher positions and they are all occupied
19. Again, it's so hard to enter the market; my current job is only partly tied to what I studied.
20. I can progress very, very rarely when someone retires
21. Haven't had enough experience to answer this question properly
22. It takes a long time to get higher positions
23. require experience
24. I think it's easier to advance in smaller companies and many of them in my field are rather small.
25. I'm satisfied with my job and there's no need to advance in the industry I'm working in.
26. It is so early time in my career and studies
27. Need experience and competitiveness
28. Not right now! Maybe later on when i have more experience.
29. There is not so many higher positions available
30. I don't know yet because I have had only summer job.
31. I have to study more to advance in career
32. I have no experiences. in the company you have to be active all the time if you want to get higher
33. There are so much need in basic job that higher positions are not needed
34. My career is not on such a level, that I would even find that ideal.
35. When you get older it is more difficult to find out proper work.
36. Bachelor's degree suits only for service posts
37. I study to become a nurse so I need to study more if I want to advance, otherwise I can't.
38. Yes and no. Depends on the organization and how skilled you happen to be.
39. Don't really have an insight in that matter
40. I haven't been in one place long enough (because of studying).
41. I only do shifts, so advancement is not an option
42. It's not easy since there's a lot of people studying the same thing
43. I must say no because I don't have experience, I haven't worked at one place for long time (yet)
44. I'm working at a convenience store, not planning on working there after my studies.

POLEN**JA**

1. My manager is repeatedly advising us to upgrade our qualifications and search for better positions.
2. language courses, trainings
3. in big corporations it's all about getting higher positions
4. I would say that in my case it's easy since I am always perfectionist at my work.
5. I have no idea.
6. if you have some experience you get higher position
7. My current work place offers various advancement opportunities.
8. A lot of companies, opportunity to learn new things
9. I know 4 languages so I think that personally I won't have any problems in getting higher position.
10. There is a huge competition on a market for good IT professionals

11. If you believe that you have to start from a scratch and then pursue your dreams, you will finally g
12. to be honest i have no idea, but if you try really hard you can get everything what you want
13. personal qualities - efficiency and responsibility
14. when you start early, you're gaining experience, it's appreciated by employer
15. I think my character traits make it easier for me to strive for managing positions
16. It is possible if you have good motivation and power to convince other people to self
17. I can do trainings, courses to improve my knowledge and experience.
18. If you have good analytic skills and you work hard, you can go further in your career with no problem
19. Sure, if you are creative, self-confident and reliable then you can make a great career in a company
20. In my opinion it is relatively easy, after 1-1,5 year people are usually promoted

NEJ

1. I have to crawl to my team leader/manager. Because I will not doing it - it is difficult.
2. I need more experience
3. contacts matter a lot
4. Not really.
5. you can do it if you are "yes yes man"
6. After my studies i will be specialized in a fairly narrow topic so I think it's quite hard to do.
7. you need to have personal contacts
8. you need to have good experience
9. I'm on fifth year so I don't expect high salary right now
10. Generally it's easier to advance in small/medium firm than in big worldwide corporation
11. I have no experience, so I do not know.
12. there is no possibility for that, until rector agreed to create new sideline and I get fulltime job
13. There is a lot of competition.
14. People in charge of the company don't tend to appreciate young employees.
15. They don't treat young people as assets, as it is in the west. They don't treat us seriously.
16. If it is hard to get a job, it's almost impossible to advance in one.
17. It is easier for permanent workers to advance
18. Ambitious peoples are threat for mid management.
19. it is difficult to get a promotion in corporate companies with hierarchical structure
20. usually it depends on your relationships with bosses ;) true but real
21. they don't take students seriously
22. Large competition, high requirements and necessity to devote your private time to a company.
23. corruption, giving job to relatives
24. I don't know
25. It depends of your boss.
26. No, it requires a lot of work and commitment. Also sacrificing your's free time.
27. It's not easy you have to work very hard and learn continuously

28. You have to work hard, and really long, but it's possible
29. Because there are too many people who want to do the same job
30. it depends, but sometimes it takes lots of time to advance
31. same as above - obviously it's not
32. There are too many workers with similar qualifications as mine
33. It is very difficult to get higher positions in big companies like Cap Gemini or IBM.
34. POLAND HEHEH
35. we are a small company
36. it's too big competition
37. In corporations it's hard to be promoted even after several years, but I believe it's possible :)
38. Too many people.
39. I need extra qualifications.
40. in that company there were 2 bosses and "the rest"
41. everyone demands experience which is hard to get because I'm still studying
42. Managers are not willing to promote employees because some day they may take their place.
43. I feel that once you get position as a student it's hard to get promoted before getting a degree
44. Depends on the personal character, as it involves a lot of dedication and time for a company.
45. because job are usually offered in small, family businesses
46. Because I'm lazy.
47. no, I find it quite difficult
48. It is not really possible to get promoted if you work as a tutor.
49. I don't know whether it's easy or not, I haven't been in a single company long enough
50. focusing only on career
51. it's more difficult to get job in a firm with perspectives for future